

curier economic legislativ

contract economic

Procedura de încheiere a contractelor economice și de rezolvare a neînțelegerilor precontractuale

Legea contractelor economice consacră secțiunea I din cadrul Capitolului II încheierii contractelor economice. În lumina practicii arbitrale prezentăm principalele aspecte privind încheierea contractelor economice și rezolvarea neînțelegerilor precontractuale.

EMITEREA COMENZILOR

Potrivit art. 25, lit. a din Legea nr. 71/1969, modificată și completată prin Legea nr. 3/1979, unitățile beneficiare au obligația de a emite comenzi în termen de 20 zile de la data primirii normativelor de plan, iar în cazul produselor pentru care se elaborează și balanțe materiale, de la data primirii repartițiilor.

Obligativitatea emiterii comenzilor nu era consacrată în legislația anterioară Legii nr. 3/1979. Astfel, H.C.M. nr. 1011/1972 prevedea numai obligația unităților furnizoare de a se pronunța asupra comenzilor în termen de cel mult 20 zile de la data primirii acestora.

Comenzile trebuie să cuprindă principalele elemente ale viitorului contract și să reflecte necesitățile unității beneficiare. În acest fel, ele îndeplinesc un rol substanțial în configurarea corectă și completă a viitorului raport contractual. În cazul produselor care se planifică prin repartiții, comenzile trebuie să reproducă elementele cuprinse în aceste acte de planificare și, în orice caz, trebuie să respecte prevederile lor.

Comenzile trebuie formulate în scris. Cerința formei scrise rezultă din prevederile exprese ale art. 24 din Legea nr. 71/1969 nu numai în ceea ce privește comenzile, dar cu referire la toate actele menite să ducă la stabilirea raporturilor contractuale între unitățile socialiste.

În ce privește consecințele juridice care se produc în urma emiterii comenzii, trebuie să le deosebim în funcție de atitudinea pe care o adoptă unitatea socialistă căreia îi este adresată comanda.

În ipoteza în care această unitate emite un proiect de contract, oferta pe care o reprezintă comanda devine caducă, raportul juridic dintre părți stabilindu-se ca efect al semnării proiectului de contract cu sau fără obiecții. Cu alte cuvinte, nu comanda, ci actele juridice intervenite ulterior acesteia vor determina drepturile și obligațiile părților contractante. Prin urmare, nici una dintre părți nu se va putea prevala, în cursul executării, de clauzele prevăzute în comandă, cu excepția situației în care aceste

clauze au fost reproduse în cuprinsul contractului încheiat.

În ipoteza comenzii urmată de acceptare sau de executare, comanda își păstrează până la sfârșit valoarea de ofertă. Dacă ar fi altfel, nu s-ar putea explica juridic consecința prevăzută de art. 24 alin. 3 din Legea nr. 71/1969: „Comanda confirmată în scris, în termenul prevăzut de lege, sau executarea acesteia de îndată echivalează cu contract încheiat”. Nu s-ar vedea, cu alte cuvinte, mecanismul juridic prin care actele juridice săvârșite de către părți dobândesc semnificația încheierii unui contract economic.

Comanda trebuie în acest caz, să întrunească condițiile de valabilitate proprii oricărei oferte. Ea trebuie să fie fermă, adică să exprime voința neîndoielnică de a încheia contractul dacă comanda este acceptată sau executată. Ea trebuie să fie, de asemenea, neechivocă, precisă și completă, astfel ca, prin acceptarea ei să fie stabilite toate elementele necesare pentru executarea prestației în condiții corespunzătoare.

Comanda trebuie să emane de la o unitate socialistă dotată cu personalitate juridică și care are deci, capacitatea de a contracta. Ea trebuie semnată de organele competente să încheie contracte economice, iar în cazul produselor care se planifică prin repartiții, comanda poate fi emisă în mod valabil numai dacă unitatea beneficiară este în posesia repartiției.

Din cele învederate rezultă că emiteria comenzii are semnificația îndeplinirii obligației legale stabilite prin art. 25 lit. a din Legea nr. 71/1969, modificată și completată.

Menționăm, de asemenea, că potrivit art. 94 pct. 3 lit. a din aceeași lege, neîndeplinirea acestor obligații constituie abatere disciplinară și se sancționează ca atare.

COMANDA CONFIRMATĂ

Așa cum s-a văzut, primind comanda, unitatea furnizoare se află în fața mai multor posibilități în ceea ce privește modul de stabilire a raporturilor contractuale. Ea poate emite proiectul de contract sau poate confirma comanda în condițiile art. 25 lit. b din Legea nr. 71/1969, ori o poate executa de îndată, conform art. 24 alin. 3 din aceeași lege. Aceste din urmă modalități ale încheierii contractului economic constituie formele simplificate de contractare.

În cadrul acestor forme, comanda păstrează până la sfârșit efectele juridice proprii ofertei, iar contractul se formează în urma manifestării de voință concordante a unității furnizoare care este destinatarul ofertei. Această manifestare de voință este expresă în cazul comenzii urmate de confirmare și tacită, în cazul comenzii urmate de executare.

În legătură cu comanda confirmată, nu există nici o îndoială asupra obligativității exprimării în scris a confirmării. Cerința formei scrise a confirmării este expres prevăzută de art. 24 alin. 3 din Legea nr. 71/1969.

Confirmarea trebuie să fie, de regulă, pură și simplă, adică să exprime acordul total al unității furnizoare în pri-

vința elementelor cuprinse în comandă. Deși caracterul pur și simplu al confirmării nu este expres prevăzut de lege, cerința unui asemenea acord rezultă — după părerea noastră — din interpretarea gramaticală a textului, ca și din necesitatea eliminării elementelor echivoce din cuprinsul raporturilor contractuale care se stabilesc între unitățile socialiste.

Astfel, prin confirmarea comenzii nu se poate înțelege decât acceptarea acesteia, așa cum a fost formulată.

Ac admite valabilitatea unei confirmări care cuprinde clauze diferite de cele propuse prin comandă înseamnă să se admită, implicit, o situație de incertitudine între părți atît în ceea ce privește conținutul raportului contractual, cît și în ceea ce privește existența acestui raport.

Nu este lipsită de interes sublinierea faptului că procedura de conciliere și de rezolvare a neînțelegerilor precontractuale este reglementată numai pentru ipoteza contractului încheiat în forma înscrisului unic. Ca atare, nu ni se pare posibil ca unitatea furnizoare care emite confirmarea în condiții diferite de cele solicitate prin comandă să procedeze, în același timp, la încercarea de conciliere a neînțelegerii și apoi, la sesizarea organului competent, s-o rezolve. Dacă această unitate nu înțelege să execute comanda întocmai, așadar cu respectarea integrală a condițiilor propuse de unitatea beneficiară, se impune emițerea unui proiect de contract în locul confirmării. În acest fel, se creează posibilitatea negocierii de către părți a clauzelor contractuale pe calea obiectivelor precontractuale și a rezolvării acestora.

În acest sens, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 516/1975, s-a reținut că „pentru ca o comandă urmată de acceptare să fie considerată contract scris conform art. 3 din Legea nr. 71/1969, este necesar ca cea dintîi să fie fermă și categorică, iar acceptarea să fie, de asemenea, pură și simplă, nu cu anumite condiții.

În speță, în comandă s-au indicat termene de livrare condiționate de acceptarea lor din partea partenerului extern. De asemenea, în adresa care constituie acceptarea comenzii s-au prevăzut alte termene de livrare decât cele care s-au solicitat.

În consecință, atît comanda cît și acceptarea fiind condiționate, nu s-a putut considera că ele au dus la perfectarea unui contract economic în condițiile art. 3 alin. final din legea citată“.

De asemenea, din Decizia primului arbitru de stat nr. 20/1970 rezultă că răspunsul dat de unitatea furnizoare în sensul că poate efectua livrările la alte termene decât cele prevăzute în comandă, constituie o nouă ofertă pe baza căreia părțile pot proceda la încheierea contractului.

Tot în legătură cu cerința confirmării pure și simple a comenzii anumite nuanțări rezultă din Decizia P.A.S. nr. 1356/1976. În speță, unitatea beneficiară a solicitat, prin comandă, fără a indica termenele de executare, livrarea unei cantități de mașini. Unitatea furnizoare a confirmat comanda, iar în confirmarea pe care a emis-o în acest sens a prevăzut termene de livrare trimestriale, în cote egale, în legătură cu care unitatea beneficiară nu și-a manifestat dezacordul, nici cu prilejul primirii confirmării de comandă și nici cu ocazia efectuării livrărilor.

Organul arbitral, sesizat cu rezolvarea litigiului dintre părți, a considerat că, în cauză, nu s-a perfectat raportul juridic în forma simplificată a comenzii confirmate, întrucît confirmarea nu a fost pură și simplă, ci cu indicarea termenelor de livrare.

Acest punct de vedere nu a fost împărtășit de către organul de control care a dispus desființarea hotărîrii pentru a se reanaliza, printre altele, și problema modului cum s-a perfectat raportul juridic dintre părți.

Intr-adevăr, în situația de fapt expusă, nu se poate considera că acceptarea s-a dat în asemenea circumstanțe care au împiedicat stabilirea raportului contractual prin comandă confirmată.

Corespunde realității faptul că, prin confirmarea pe care a emis-o, unitatea furnizoare, stabilind termenele de livrare, a adăugat un element în plus față de solicitarea din comandă.

Dar această stabilire a avut loc în limitele propunerii din comandă, situație în care fără temei s-a reținut, prin

hotărîrea supusă controlului, că între părți nu s-ar fi stabilit raportul contractual. Dealtfel, dacă unitatea furnizoare, în loc să procedeze în modul arătat, s-ar fi mărginit la simpla confirmare a comenzii, raportului contractual astfel stabilit, i-ar fi lipsit un element esențial, și anume, termenul de executare.

Alta ar fi fost rezolvarea dacă, acceptînd comanda, unitatea furnizoare ar fi prevăzut termene de livrare neconcordante cu solicitarea unității beneficiare sau cu perioada de executare prevăzută în repartiție. O asemenea situație s-a reținut prin Decizia P.A.S. nr. 1156/1971. Primind comanda, unitatea furnizoare a confirmat-o, dar cu alt termen de livrare decât cel solicitat de către unitatea beneficiară. În aceste condiții, s-a statuat că, în speță, nu poate fi vorba de o comandă confirmată în condițiile legii.

Practica arbitrală a mai stabilit că, în unele situații, confirmarea comenzii se produce numai parțial. Astfel, prin Decizia P.A.S. nr. 1950/1973 rezultă că unitatea furnizoare poate confirma numai o parte din cantitatea de produse solicitată prin comandă, situație în care se consideră că voințele au fost concordante la nivelul cantității celei mai mici.

Soluțiile de mai sus, la care subscrîm, corespund și necesității de a se considera raporturile contractuale valabile, iar nu neperfectate, căci, în acest din urmă caz, în lipsa contractului este periclitată însăși realizarea sarcinii de plan.

Aceste soluții corespund și exigențelor legii atîta timp cît manifestările de voință ale părților — în limitele în care sînt reținute — sînt concordante, iar nu discordante.

Data pînă la care poate interveni confirmarea comenzii interesează sub două aspecte. Ea determină momentul pînă la care unitatea beneficiară este obligată să-și mențină oferta făcută prin comandă. Totodată, ea marchează momentul pînă la care, prin simplul fapt al confirmării, se poate stabili raportul contractual.

Potrivit art. 25 lit. b din Legea nr. 71/1969, modificată și completată, confirmarea trebuie să intervină în 30 zile de la primirea comenzii.

COMANDA URMATĂ DE EXECUTARE

În ceea ce privește comanda urmată de executare, Legea nr. 71/1969 cuprinde, în urma modificării și completării ei prin Legea nr. 3/1979, o precizare inspirată, ni se pare, din soluțiile practicii arbitrale.

Ne referim la cerința, expres prevăzută de art. 24 alin. 3, ca executarea să aibă loc de îndată după primirea comenzii. Această precizare a lipsit din textul inițial a Legii nr. 71/1969, ceea ce a determinat unele unități socialiste să considere că executarea comenzii, chiar la un interval de timp apreciabil de la data primirii ei, determină stabilirea raportului contractual în forma simplificată prevăzută de lege.

Asemenea interpretări nu au fost reținute de practica arbitrală, așa cum rezultă din Decizia P.A.S. nr. 2083/1974: „În speță nu s-a încheiat contract economic în forma înscrisului unic, iar comenzile scrise nu au fost urmate de confirmare și nici de executare imediată, ci de o executare distanțată în timp.

Practica arbitrală a stabilit că — în asemenea cazuri — livrările se pot considera contractuale numai dacă au fost efectuate imediat, scopul urmărit de legiuitor fiind acela de a simplifica operațiunile cerute pentru încheierea unui contract.

Executarea cu întîrziere a unei comenzi este de natură să mențină părțile în incertitudine, lipsind obligațiile ferme asumate și deci garanția îndeplinirii cu promptitudine a sarcinilor de plan.

Drept urmare, executarea avînd loc la peste două luni după lansarea comenzilor, organul arbitral a fost îndreptățit să constate că raportul contractual dintre părți nu s-a stabilit în forma prevăzută de lege...“.

O soluție similară a fost adoptată prin Decizia P.A.S. nr. 969/1971, care cuprinde și precizarea că pe data efectuării prestației se realizează — în cadrul comenzii urmate de executare — „acordul dintre părți asupra obiectului prestației și a celorlalte condiții specifice contractului econo-

mic". „Or, în speșă... între comandă și livrare s-a scurs o anumită perioadă de timp, în care livrarea nu mai apare prestată în executarea comenzii, ci ca o operațiune distinctă de aceasta, neexistând o continuitate în comportarea părților, specifică realizării acordului contractual”.

Cu alte cuvinte, distanțarea în timp a comenzii de executare nu permite realizarea acordului de voință generator de drepturi și obligații în cadrul formei simplificate a comenzii urmată de executare.

Practica arbitrală nu a fost însă constantă în ceea ce privește perioada limită în care executarea trebuie să urmeze comenzii pentru a se putea reține existența acestei forme simplificate de contractare.

Astfel, în Decizia P.A.S. nr. 2570/1974, se arată că „pentru calificarea unei prestații executate numai pe bază de comandă drept contractuală, în sensul art. 3 din Legea nr. 71/1969, este necesar ca executarea să urmeze imediat comenzii”. Prin Decizia nr. 297/1976, același organ reține că, în speșă, livrarea efectuată în urma comenzii este contractuală, deoarece executarea a avut loc „în cadrul termenului legal de 20 zile în care se putea emite confirmarea acesteia sau proiectul de contract, cum justificat s-a stabilit prin hotărârea analizată”.

Ulterior, prin Decizia P.A.S. nr. 194/1978, s-au reținut următoarele: „Cît privește termenul de executare a comenzii, acesta se consideră a fi termenul necesar îndeplinirii operațiilor de ambalare, formalităților necesare livrării etc.

Această soluție este reluată și în Decizia P.A.S. nr. 3652/1978, în următorii termeni:

„Contractul economic se încheie în forma simplificată a comenzii urmate de executare, numai în cazul în care executarea are loc imediat”... și „Legea nu prevede un anumit termen de executare însă, ținând seama de finalitatea acestei forme simplificate — încheierea operativă a contractului și executarea imediată a prestației —, se consideră că executarea comenzii trebuie să aibă loc în termenul necesar furnizorului pentru ambalarea și expedierea produselor către beneficiar”.

Deci, în 1974, executarea trebuia să fie imediată, înțelegându-se prin aceasta efectuarea livrării chiar la data primirii comenzii sau a doua zi. În 1976, s-a considerat că livrarea poate să aibă loc în 20 zile de la data primirii comenzii, acesta fiind momentul pînă la care unitatea furnizoare avea obligația, potrivit art. 2 din H.C.M. nr. 1011/1972, să se „pronunțe” asupra comenzii. Mai recent — în 1978 — s-a renunțat la acest termen de 20 zile și s-a considerat că unitatea furnizoare poate proceda în mod valabil la executare, în baza comenzii. În toată perioada necesară efectuării operațiilor de ambalare și pentru îndeplinirea formalităților necesare expedierii produselor.

Această evoluție a practicii arbitrale a fost determinată de faptul că nu s-a stabilit, pe cale normativă, termenul înăuntrul căruia pot fi executate comenzile.

Lacuna semnalată a fost înlăturată cu ocazia modificării și completării Legii nr. 71/1969, precizându-se că executarea comenzii trebuie să aibă loc de îndată.

Cerința legii implică, în opinia noastră, regula ca produsele să fie realizate la data primirii comenzii, adică să se găsească în stocul unității furnizoare în acea dată. Ca urmare a acestui fapt, ni se pare că posibilitatea utilizării formei simplificate de contractare de care ne ocupăm este relativ redusă.

Intr-adevăr, potrivit art. 8 alin. ultim din legea menționată, este interzisă lansarea în fabricație a produselor care nu au asigurată desfacerea prin contracte sau comenzi ferme pentru consumul intern sau piața externă.

Ar apărea deci că numai ceea ce rezultă din depășirea planului de producție poate constitui obiectul comenzilor urmate de executare. Aceasta, deoarece, așa cum s-a văzut, este interzisă introducerea în fabricație a produselor pentru care nu există contracte economice încheiate. Or, în cazul formei simplificate de contractare la care ne referim, momentul încheierii contractului coincide cu acela al executării lui, ceea ce înseamnă că prin utilizarea comenzii urmate de executare nu pot fi satisfăcute cerințele art. 8 alin. penultim din legea citată mai sus.

Dar nici acest raționament nu este întreg valabil. Astfel, potrivit art. 11 din Legea nr. 8/1972 cu privire la dezvoltarea economico-socială planificată a României, modificată și completată prin Legea nr. 1/1979, „depășirea planului de producție de către unitățile socialiste se poate realiza, în condițiile stabilite de lege, numai la produsele cu desfacerea asigurată — prin contracte — pentru export, pentru accelerarea punerii în funcțiune a obiectivelor de investiții, pentru fondul pieței și alte nevoi ale economiei, cu respectarea indicatorilor de eficiență economică”.

Rezultă deci, că obiectul comenzilor urmate de executare nu-l pot constitui depășirile realizate în cursul îndeplinirii planului de producție, așa cum am fi tentați să susținem la prima vedere.

În realitate, obiectul acestei forme simplificate de contractare îl pot constitui, în primul rînd, acele produse care au devenit disponibile ulterior realizării lor, ca urmare a modificării contractelor economice, modificare datorată exclusiv voinței părților contractante ori modificării sarcinilor de plan.

Socotim că asemenea produse pot fi livrate pe baza comenzilor urmate de executare fără ca părțile să se facă vinovate de încălcarea dispozițiilor legale sus-menționate.

Datorită modificării sarcinilor de plan, poate interveni încă un fenomen, și anume, acela ca produse deja aprovizionate de către unitățile socialiste beneficiare să nu poată fi folosite conform destinației lor. În astfel de situații, considerăm că, în vederea prevenirii ori lichidării stocurilor supranormative, unitatea deținătoare le poate livra pe baza unor comenzi urmate de executare, respectînd, bineînțeles, regulile privind circulația planificată a produselor pentru care se emit repartiții.

EMITEREA PROIECTULUI DE CONTRACT

Așa cum s-a relevat mai sus, în termen de 30 de zile de la primirea comenzii, unitatea furnizoare are obligația — potrivit art. 25 lit. b din Legea nr. 71/1969 — să emită confirmarea de comandă sau proiectul de contract. Deci, dacă nu sînt îndeplinite condițiile pentru confirmarea comenzii, există obligația de a emite proiectul de contract.

Această obligație se concretizează, în realitate, în două operațiuni: redactarea și semnarea proiectului de contract și apoi, remiterea lui unității beneficiare. Ambele operațiuni trebuie îndeplinite înăuntrul termenului menționat.

Proiectul de contract trebuie să cuprindă toate clauzele necesare pentru îndeplinirea corespunzătoare a sarcinii de plan, să fie în concordanță cu prevederile repartiției — în cazul cînd se încheie pe baza unui asemenea act de planificare — și cu dispozițiile normative în vigoare.

Problema care se pune este aceea dacă, în lipsa comenzii, respectiv, după împlinirea termenului în care trebuia emisă comanda, unitatea furnizoare poate proceda la întocmirea proiectului de contract și la trimiterea lui, spre semnare, unității beneficiare.

Socotim că răspunsul care se impune este afirmativ, deoarece pasivitatea unității beneficiare, neîndeplinirea obligației care îi revine în legătură cu emiterea comenzii nu trebuie să ducă la neîncheierea contractului economic.

Intr-adevăr, contractul economic fiind o condiție necesară pentru realizarea sarcinii de plan, a admite că nemiterea comenzii poate paraliza — în pofida intenției unității furnizoare — încheierea contractului economic, ar însemna să se renunțe la îndeplinirea rolului care revine acestui contract în realizarea sarcinii de plan.

Un atare punct de vedere nu ar putea fi reținut, după părerea noastră, deoarece, în loc să contribuie la îndeplinirea sarcinilor amintite, ar împiedica realizarea acestor sarcini.

Intr-adevăr, fiind interzisă, așa cum s-a învederat, introducerea în fabricație a produselor care nu au desfacerea asigurată prin contracte economice încheiate, ar însemna să se împiedice realizarea acestor produse și, implicit, a sarcinii de plan.

Argumentele invocate în sprijinul părerii pe care o susținem anar și mai convingătoare în cazul produselor care se planifică prin repartiții.

Din aceste note de planificare rezultă, atît pentru unitatea beneficiară, cît și pentru cea furnizoare, obligația de a încheia contractul economic, Omisiunea sau refuzul unității beneficiare de a emite comanda în termenul prevăzut de lege nu poate paraliza inițiativa unității furnizoare de a emite proiectul de contract pentru a îndeplini, în acest fel, obligația de a contracta, care rezultă din repartiție.

În sfîrșit, prin emiterea proiectului de contract chiar în lipsa comenzii, unitatea beneficiară nu este cu nimic prejudiciată, dat fiind că poate refuza semnarea proiectului de contract, dacă produsele nu-i sînt necesare, iar contractarea nu este obligatorie. De asemenea, se poate semna proiectul de contract cu obiecții, dacă nu este de acord cu unele dintre clauzele propuse de către unitatea furnizoare.

RESTITUIREA PROIECTULUI DE CONTRACT SEMNAT

Proiectul de contract primit de către unitatea beneficiară reprezintă o ofertă de a contracta. Potrivit art. 25 lit. e din Legea nr. 71/1969, unitatea beneficiară are obligația să restituie proiectul de contract semnat, cu sau fără obiecții, în termen de 20 de zile de la data cînd l-a primit.

Primind proiectul de contract, unitatea beneficiară îl cercetează sub aspectul conformității conținutului cu sarcinile de plan, cu prevederile repartiției — dacă este cazul — și cu propriile sale necesități. De asemenea, verifică dacă stipulațiile contractuale nu contravin dispozițiilor normative în vigoare și deci, privitor la cuprins, contractul este complet. Dacă, în urma acestei cercetări, este de acord cu cuprinsul proiectului de contract, îl semnează prin organele competente a angaja răspunderea unității. Proiectul de contract devine — în urma semnării lui de către unitatea beneficiară — contract, se restituie unității furnizoare în termenul arătat mai sus.

Obligația de a restitui proiectul de contract semnat există și în situația în care unitatea beneficiară nu este de acord cu unele dintre clauzele propuse prin proiectul de contract. În acest caz, proiectul de contract se semnează cu obiecții, unitatea beneficiară înfățișînd motivele pentru care nu este de acord cu unele dintre clauzele propuse.

Obiecțiile se referă la modificarea textului unor clauze contractuale, la suprimarea unora dintre clauzele propuse și la completarea conținutului proiectului de contract cu clauzele propuse de către unitatea beneficiară.

De regulă, obiecțiile sînt cuprinse într-un proces-verbal despre care se face mențiune pe proiectul de contract înainte de semnăturile reprezentanților unității beneficiare. Procesul-verbal se trimite unității furnizoare odată cu proiectul de contract care se restituie.

Menționăm că nu este obligatoriu încheierea unui atare proces-verbal. Obiecțiile se pot exprima și în altă formă, dar neapărat în scris. Ele produc efecte cu condiția de a fi remise unității furnizoare odată cu proiectul de contract semnat. Obiecțiile formulate după restituirea proiectului de contract semnat nu produc efecte juridice.

MOMENTUL ÎNCHIEIERII CONTRACTELOR ECONOMICE

Cu privire la momentul cînd se consideră încheiate contractele economice, trebuie să se facă distincție după cum acestea se încheie între prezenți ori între absenți.

În primul caz, părțile, prin reprezentanții lor, se găsesc față în față, negociază clauzele contractuale și semnează contractul pe loc. Într-o asemenea situație, nu se ridică nici o problemă, momentul încheierii contractului fiind acela cînd reprezentanții ambelor părți au semnat contractul.

În situația încheierii contractului între absenți — cea mai frecventă în raporturile dintre unitățile socialiste —, s-a pus problema dacă momentul încheierii contractului economic coincide cu acela al semnării proiectului de contract de către unitatea beneficiară, cu data cînd această unitate restituie proiectul de contract semnat cu data cînd unitatea furnizoare a primit proiectul de contract semnat ori cu data cînd unitatea furnizoare a luat cunoștință efectiv de faptul semnării contractului.

Practica arbitrală consideră încheiat contractul economic la data cînd proiectul de contract semnat a ajuns la uni-

tatea furnizoare. Această soluție constituie o aplicație a teoriei recepției potrivit căreia contractul se consideră încheiat la data cînd acceptarea ofertei ajunge la ofertant. În mod corespunzător, în cazul comenzii confirmate, raportul contractual se consideră stabilit în momentul ajungerii confirmării la unitatea beneficiară a cărei comandă a constituit oferta de a contracta. În cazul comenzii urmate de executare, momentul stabilirii raportului contractual coincide cu acela al executării lui. Aceasta, deoarece acceptarea ofertei de a contracta concretizată în ofertă se exprimă prin faptul executării.

Regula de mai sus se aplică atît în cazul produselor care se planifică prin repartiții, cît și în cazul produselor care nu se planifică astfel.

S-a subliniat, de asemenea că „această regulă își găsește aplicarea atît în cazul în care beneficiarul semnează contractul fără obiecții, cît și în cazul în care formulează anumite obiecții și, în acest din urmă caz, indiferent dacă furnizorul sesizează ori nu organul competent cu rezolvarea neînțelegerilor.

S-a admis că, în unele situații, contractul se consideră pe data cînd proiectul de contract semnat de unitatea beneficiară trebuia să ajungă, ținînd seama de dispozițiile legale în vigoare, la unitatea furnizoare. Dar această regulă se aplică numai dacă proiectul de contract semnat de către unitatea beneficiară a fost restituit, însă nu a ajuns la unitatea furnizoare datorită unui fapt imputabil acesteia, cum ar fi indicarea greșită a adresei. Deci, regula la care s-a făcut referire nu se aplică în cazul refuzului de a semna contractul, cînd nu există temei pentru a se considera contractul încheiat.

În sensul celor de mai sus, s-a reținut că „într-adevăr, contractul mai poate fi considerat încheiat la data cînd proiectul de contract semnat de beneficiar trebuia să ajungă, ținînd seama de dispozițiile legale, la furnizor. O asemenea regulă își găsește aplicarea în cazul în care proiectul de contract semnat fără obiecții a fost expediat de către beneficiar, dar el nu a ajuns la furnizor datorită unui fapt imputabil acestuia“.

CATEGORII DE NEÎNȚELEGERI PRECONTRACTUALE

Încheierea contractului economic implică acordul părților asupra tuturor clauzelor sale. În consecință, există neînțelegeri precontractuale nu numai în cazul refuzului unei unități socialiste de a contracta, dar și în situația în care proiectul de contract se semnează cu obiecții.

Din cele învederate, ca și din dispozițiile art. 26 alin. 1 al Legii nr. 71/1969, reiese existența a două categorii de neînțelegeri:

- cele ivite cu prilejul încheierii contractelor economice;
- cele determinate de refuzul de a încheia contracte economice.

Este locul să relevăm aici, că anterior modificării și completării ei prin Legea nr. 3/1979, Legea nr. 71/1969 cuprindea dispoziții (art. 10) care îndreptăteau constatarea că, dacă prima dintre categoriile de neînțelegeri se putea ivi în legătură cu orice prestație care forma obiectul unui contract economic, cea de-a doua categorie putea apare numai cu privire la produsele care se planificau prin repartiții.

În privința categoriei de neînțelegeri determinate de refuzul de a încheia contracte economice, a intervenit un element nou ca urmare a modificării și completării Legii nr. 71/1969. Astfel, potrivit art. 26, nu numai refuzul de a contracta produse care se planifică prin repartiții, dar și refuzul de a încheia contracte economice pentru produse care se contractează pe baza normativelor de plan formează obiectul neînțelegerilor precontractuale.

Potrivit art. 13 din Legea nr. 8/1972 cu privire la dezvoltarea economico-socială planificată a României normativelor de plan reprezintă sarcini minime pentru productivitatea muncii, valorificarea materiilor prime, producția și beneficiile la 1 000 lei fonduri fixe și maxime pentru costurile de producție și cheltuielile materiale,

consumurile de materii prime, materiale, combustibili și energie.

Ca atare, a fost substanțial lărgită sfera neînțelegerilor precontractuale din cea de-a doua categorie.

INCERCAREA DE CONCILIERE A NEÎNTELEGERILOR PRECONTRACTUALE

Procedura propriu-zisă de rezolvare a neînțelegerilor precontractuale este precedată de o fază obligatorie în care părțile încearcă să se concilieze, să se pună de acord asupra obiectivelor. În conformitate cu art. 25 lit. d din Legea nr. 71/1969, „cînd sînt obiecții la contract, părțile, dacă sînt din aceeași localitate, trebuie să le concilieze în termen de 10 zile, iar dacă sînt din localități diferite, în termen de 15 zile; convocarea beneficiarului este în sarcina furnizorului”.

Textul se referă, așa cum este lesne de observat, numai la neînțelegerile ivite în legătură cu conținutul contractelor economice încheiate. Prin urmare, dispozițiile legale reproduse nu obligă la efectuarea încercării de conciliere în cazul neînțelegerilor determinate de refuzul de a încheia contracte economice. Așa cum s-a învederat, referitor la legislația anterioară care reglementa problema în termeni similari, această lacună legislativă nu împiedică unitățile socialiste să încerce concilierea neînțelegerilor din această categorie. Mai mult decît atît. În opinia noastră, un asemenea mod de a proceda este indicat, întrucît scurtează perioada de incertitudine dintre părți, determinată de refuzul de a contracta și este de natură să evite sesizarea inutilă a organelor cu atribuții de rezolvare a neînțelegerilor precontractuale. Opinia pe care o susținem se sprijină și pe acele prevederi ale art. 26 potrivit cărora „efectuarea încercării de conciliere este o condiție generală pentru sesizarea organelor competente să rezolve neînțelegerile precontractuale”.

De asemenea, deși potrivit textului legal reprodus, părțile sînt obligate să „concilieze” obiecțiile, în realitate, este vorba de o încercare de conciliere, adică de o tentativă de stingere a neînțelegerii la nivelul părților, tentativă care poate reuși sau eșua.

Că este așa, rezultă chiar din alineatul următor (art. 25 lit. e) care arată calea de urmat „pentru soluționarea eventualelor obiecții neconciliate”. Deci, așa cum este firesc, chiar legea prevede posibilitatea ca părțile să nu reușească concilierea obiectivelor.

De multe ori, părțile contractante, cunoscînd toate detaliile prestației care formează obiectul contractului, sînt în măsură să concilieze obiecțiile. Concilierea se realizează prin acceptarea obiectivelor de către unitatea furnizoare, prin renunțarea unității beneficiare la obiecții sau prin adoptarea unor clauze contractuale intermediare care exprimă compromisul la care au ajuns părțile. În cazul contractelor economice semnate cu mai multe obiecții, concilierea se poate realiza și prin acceptarea unora dintre obiectivele de unitatea furnizoare și renunțarea unității beneficiare la alte obiecții.

Înțelegerea intervenită cu ocazia încercării de conciliere este valabilă și deci produce efecte juridice numai în măsura în care este în concordanță cu sarcina de plan și cu dispozițiile normative în vigoare.

În practica relațiilor dintre unitățile socialiste, frecvent, în loc să se recurgă la întâlniri directe, se procedează la încercarea de conciliere a obiectivelor pe cale de corespondență. Acest mod de a proceda nesocotește dispozițiile art. 25 lit. d din legea citată, care, prevăzînd în sarcina unității furnizoare obligația de a o **convoca** pe cea beneficiară, are în vedere, neîndoindu-se, realizarea unor întâlniri directe între reprezentanții părților. Dealtfel, încercările de conciliere făcute prin corespondență nu răspund nici exigențelor legate de încheierea la timp a contractelor economice.

SESIZAREA ORGANELOR COMPETENTE ÎN VEDEREA SOLUȚIONĂRII OBIECȚILOR NECONCILIATE

În conformitate cu art. 25 lit. e din Legea nr. 71/1969, „furnizorul este obligat să sesizeze, în termen de 5 zile, organul competent pentru soluționarea eventualelor obiecții neconciliate”.

Spre deosebire de reglementarea anterioară, care prevedea și pentru unitatea beneficiară posibilitatea de a proceda la sesizarea organelor competente, în actuala reglementare, această posibilitate o are numai unitatea furnizoare.

Cît privește momentul de la care începe să curgă termenul de 5 zile menționat mai sus, socotim că trebuie să se aibă în vedere data la care s-a constatat imposibilitatea realizării unei înțelegeri între părți în cadrul încercării de conciliere, iar nu expirarea termenelor de 10 și 15 zile stabilite de lege pentru realizarea acestei încercări. În această privință, s-a relevat cu deplin temei că furnizorul „trebuie să sesizeze organele de rezolvare a neînțelegerilor precontractuale, în cel mult 5 zile de la data constatării dezacordului, căci ceea ce s-a urmărit prin instituirea acestui termen scurt a fost tocmai obligarea la o sesizare rapidă a organelor respective. Să presupunem că în cea de a doua zi a termenului de 10 zile se constată dezacordul părților; ar fi justificat ca furnizorul să stea în stare de pasivitate timp de 8 zile și abia după aceea să se adreseze respectivelor organe? Evident că nu!”

Fiind vorba de un termen procedural, acesta se socotește pe zile libere.

Consecința nerespectării termenului este prevăzută în următorii termeni de art. 25 lit. e din Legea nr. 71/1969: „În cazul depășirii termenului de sesizare, obiecțiile beneficiarului se consideră acceptate, dacă nu contravin legii”.

S-a instituit astfel o prezumție egală absolută de acceptare similară cu cea prevăzută în art. 8 alin. 6 din H.C.M. nr. 524/1951, care a fost abrogată odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 71/1969.

De atunci și pînă la modificarea acestei legi prin Legea nr. 3/1979, nerespectarea termenului de sesizare a organelor competente să soluționeze neînțelegerile precontractuale nu era sancționată decît contravențional.

Credem că, prin ultima modificare și completare a Legii nr. 71/1969, această prezumție de acceptare a fost reglementată în considerarea necesității de a se preveni neajunsurile produse în situațiile în care nu erau sesizate organele competente în vederea soluționării obiectivelor precontractuale neconciliate de către părți.

Pentru a preveni sau limita asemenea neajunsuri, practica arbitrală a adoptat — pînă la intrarea în vigoare a Legii nr. 3/1979 — soluții prin care modul de perfectare a contractelor economice, în condițiile nesesizării organelor competente a rezolva neînțelegerile precontractuale, a fost dedusă din comportamentul părților.

Aceste soluții nu au satisfăcut însă exigențele economice, deoarece interveneau abia în cursul executării contractelor și, uneori, chiar ulterior perioadei de executare. Datorită acestui fapt, pînă la data pronunțării hotărîrii arbitrale, nu exista o stabilire univocă în privința modului de perfectare a contractelor economice, părțile avînd posibilitatea de a interpreta diferit împrejurările care prezentau concludență în ceea ce privește perfectarea contractelor. Mai mult decît atît. În unele cazuri, au lipsit elementele pe baza cărora să se poată statua asupra modului de perfectare a contractelor economice. În alte cazuri, s-a considerat contractul perfectat astfel cum a fost executat, ceea ce, evident, nu era de natură să contribuie la întărirea disciplinei contractuale.

Prin reglementarea prezumției legale absolute de acceptare la care ne-am referit, sînt excluse asemenea aspecte negative din relațiile care se stabilesc între unitățile socialiste. Prin art. 25 lit. e din Legea nr. 71/1969, s-a prezumat că, prin efectul nesesizării, în termen de 5 zile, a organelor competente să soluționeze neînțelegerile, unitatea furnizoare a acceptat obiecțiile cu care a semnat unitatea

beneficiară contractul. Presumția este absolută pentru că nu s-a prevăzut, pentru unitatea furnizoare, posibilitatea de a dovedi că, în realitate, nu a fost de acord cu obiecțiile respective. Ca urmare, din momentul expirării termenului de 5 zile amintit, se cunoaște modul în care s-a perfectat contractul.

Caracterul absolut al prezumției nu este infirmat prin excepția pe care legiuitorul a prevăzut-o în privința obiecțiilor care contravin dispozițiilor legale. Presumția nu funcționează deci în legătură cu acele obiecții care contravin dispozițiilor normative imperative, întrucât părțile — sub sancțiunea nulității prevăzute de art. 23 din legea citată — nu sînt îndreptățite să stipuleze clauze contractuale contrare acestor dispoziții.

Ca atare, unitatea furnizoare nu este considerată că a acceptat asemenea obiecții, chiar dacă sesizarea organului competent să rezolve neînțelegerea precontractuală a avut loc după împlinirea termenului prevăzut de art. 25 lit. e din Legea nr. 71/1969.

Asemenea consecințe urmează să fie recunoscute, după părerea noastră, și în situația obiecțiilor care contravin sarcinilor de plan obligatorii în baza cărora au încheiat părțile contractul economic.

Este unanim admis că unitățile socialiste nu sînt îndreptățite să încheie sau să modifice contractele economice cu încălcarea sarcinilor de plan obligatorii. Așadar, dacă s-ar admite perfectarea contractelor economice, prin efectul prezumției legale de acceptare a obiecțiilor, cu clauze contrare sarcinii de plan obligatorii, ar urma ca imediat să intervină sancțiunea nulității și înlocuirea de drept a clauzei respective cu elementul din sarcina de plan care a fost încălcată.

Credem că nimic nu se opune ca, în locul acestei duble operații să se recurgă la una singură, considerîndu-se că prezumția egală de acceptare nu a operat în privința obiecțiilor care contravin sarcinilor de plan obligatorii.

Opinia pe care o susținem se poate fundamenta și pe acele prevederi ale art. 4 din Legea nr. 71/1969, potrivit cărora unitățile socialiste sînt obligate să încheie contractele economice pe baza sarcinilor din planul cincinal și din planurile anuale actualizate. Deci, perfectarea contractelor economice în neconcordanță cu aceste sarcini contravine dispozițiile art. 4 din legea citată. Cu alte cuvinte, ne-am afla, și de această dată, în situația în care prezumția egală nu-și produce efectele, întrucât obiecțiile contravin legii.

Excepțind situațiile tratate mai sus, față de caracterul imperativ al dispozițiilor legale privind prezumția de acceptare a obiecțiilor nededuse în termen spre soluționare, socotim că organele prevăzute de art. 26 din Legea nr. 71/1969 nu sînt îndreptățite ca, trecînd peste tardivitatea sesizării, să rezolve în fond obiecțiile. Prin urmare, organele menționate trebuie să examineze cu prioritate acest aspect pentru a nu soluționa obiecții în privința cărora a operat prezumția legală absolută de acceptare. În acest scop, cu ocazia sesizării, unitatea furnizoare va transmite organului competent să rezolve neînțelegerea precontractuală datele și actele pe baza cărora acest organ să poată stabili dacă sesizarea a fost făcută în termen sau nu.

ORGANELE COMPETENTE SĂ REZOLVE NEÎNȚELEGERILE PRECONTRACTUALE

Art. 26 din legea amintită prevede organele cărora le revine competența soluționării neînțelegărilor. Competența în materie este stabilită în raport cu subordonarea administrativă a părților contractante.

Astfel, competența revine:

— centralei, atunci cînd părțile contractante sînt întreprinderi sau unități componente aparținînd de aceeași centrală;

— centralelor din care fac parte părțile contractante atunci cînd ele aparțin unor centrale diferite;

— ministerului sau altui organ central atunci cînd părțile contractante sînt întreprinderi sau unități componente aparținînd unor centrale diferite din cadrul aceluiași mi-

nister sau organ central, iar centralele respective nu au putut soluționa neînțelegărilor;

— comitetului executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București, dacă părțile contractante sînt unități care se află în subordinea lor;

— ministerelor, celorlalte organe centrale, comitetelor executive ale consiliilor populare județene sau al municipiului București, în cazul în care părțile contractante sînt în subordinea unor organe diferite, iar neînțelegărilor nu au putut fi conciliate la nivelul centralelor de care aparțin;

— Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe, în cazul în care ministerele, alte organe centrale, comitetele executive ale consiliilor populare județene sau al municipiului București nu cad de acord asupra rezolvării neînțelegărilor.

Din cele de mai sus, rezultă că subordonarea administrativă a părților contractante este factorul hotărîtor în stabilirea competenței de rezolvare a neînțelegărilor precontractuale.

Se observă, de asemenea, că organul de rezolvare este unic cînd părțile contractante se găsesc în subordinea aceluiași minister, organ central sau comitet executiv al consiliului popular județean ori al municipiului București. Neînțelegărilor se rezolvă de organele în subordinea cărora părțile se află, atunci cînd subordonarea, din acest punct de vedere, este diferită. Excepție face doar Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe în cazul cînd rezolvă neînțelegărilor în privința cărora organele menționate mai sus nu s-au putut pune de acord. În această situație, ministerul amintit este ultimul organ de soluționare a neînțelegărilor precontractuale.

Menționăm că, pînă la recenta modificare a Legii nr. 71/1969, pentru problemele care priveau indicatori de plan sau obiective de importanță deosebită, competența de rezolvare a neînțelegărilor precontractuale revenea Consiliului de Miniștri. La această competență s-a renunțat prin Legea nr. 3/1979 de modificare și completare a Legii nr. 71/1969.

Dispozițiile normative prin care s-au stabilit organele competente să rezolve neînțelegărilor precontractuale sînt imperative. Datorită acestui fapt, organele arbitrale sesizate cu soluționarea litigiilor privind neexecutarea obligațiilor contractuale au considerat că sînt lipsite de efecte juridice rezolvările date asupra neînțelegărilor precontractuale de către organe necompetente.

Astfel, prin Hotărîrea nr. 694/1974, a Arbitrajului de stat interjudețean Timișoara, s-a reținut să „potrivit art. 10 alin. II lit. c din Legea nr. 71/1969, cînd părțile aparțin unor organe tutelare diferite, neînțelegerea la contract trebuia soluționată în speță de către Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini și Comitetul executiv al Consiliului popular al județului Prahova, centralele industriale (care rezolvă neînțelegerea) fiind competente numai în situația prevăzută de art. 10 lit. a din legea citată, cînd ambele întreprinderi în litigiu le sînt subordonate... „În consecință, în speță, soluționarea neînțelegării efectuîndu-se de către organe necompetente, nu poate produce nici un efect juridic...”

Prin Decizia nr. 951/1978, primul arbitru de stat a reținut că neînțelegerea ivită în legătură cu neîncheierea unui contract economic a fost rezolvată de către organul tutelar al uneia dintre părți, deși, potrivit legii, competența revenea ambelor organe tutelare. Rezolvării astfel date nu i s-au recunoscut efecte juridice. „Competența prevăzută de lege este astfel instituită încît deciziile adoptate să fie obligatorii pentru ambele părți, ceea ce nu s-a putut reține în speță cît privește pe beneficiar, care se află în afara sistemului furnizorului”.

Faptul că organul tutelar al uneia dintre părți, deși invitat, nu se prezintă pentru rezolvarea — în comun — a neînțelegării precontractuale nu poate fi considerat ca o renunțare la obiecții sau ca o acceptare a clauzelor propuse de către unitatea furnizoare. Soluția contrară ar nesocoti legea și, în mod cu totul neîndreptățit, ar deduce anumite consecințe, în privința perfectării contractului, din omisiunea unuia dintre organele tutelare ale părților.

HOTĂRIREA DATĂ ÎN REZOLVAREA NEÎNȚELEGERILOR PRECONTRACTUALE

Neînțelegerile sînt soluționate de către persoanele desemnate în cadrul organelor cu competență de rezolvare prevăzută de lege. Soluțiile date prin participarea unor persoane necompetente ori neîmpuțernice sînt nelegale și, prin urmare, nu produc efecte juridice.

Soluționarea are loc pe baza actului de sesizare la care se adaugă punctele de vedere exprimate în scris, de către părțile în cauză, a actelor depuse de către acestea, a lămuririlor suplimentare ce se obțin, dacă este cazul, de la părțile contractante ori de la alte organe. De regulă, părțile nu sînt prezente la rezolvarea obiecțiilor. Citarea lor nefiind obligatorie, împrejurarea că părțile contractante nu au participat la rezolvarea neînțelegerii nu înlătură caracterul obligatoriu al hotărîrii de rezolvare a neînțelegerii. Legea nr. 71/1969, modificată și completată, prevede la art. 26 lit. d că „soluționarea se va face pe baza justificărilor prezentate de părți și, după caz, cu participarea acestora”.

Pe linia practicii arbitrale constante, legea menționată a fost completată prin Legea nr. 3/1979 cu prevederea potrivit căreia „hotărîrea dată în rezolvarea neînțelegerilor ivite cu prilejul încheierii contractului face parte din contract pe data cînd a fost încheiat” (art. 26 alin. penultim).

Cît privește neînțelegerile determinate de refuzul uneia dintre părți de a contracta, hotărîrea dată de organele competente în sensul obligării la contractare ține loc de contract pînă la perfectarea acestuia de către părți.

Pentru ca hotărîrea dată să poată îndeplini acest rol, este necesar ca ea să întrunească anumite condiții.

Atfel, dacă hotărîrea s-a emis în urma refuzului unității furnizoare de a contracta, ea trebuie să cuprindă toate elementele prevăzute de art. 22 din Legea nr. 71/1969, modificată și completată. Ca atare, hotărîrea trebuie să prevadă toate elementele necesare executării prestației în bune condiții ca sortimente, cantitate, termene de livrare, condiții de calitate, modalitățile de recepție și de expediere etc. Numai în acest fel se poate preîntîmpina întîrzierea în executarea sarcinii de plan, fapt care s-a urmărit prin dispoziția normativă potrivit căreia hotărîrea de obligare la contractare ține loc de contract. Deci, pentru a se ajunge la această finalitate, nu este suficient ca organele prevăzute de art. 26 din legea citată să hotărască obligarea la contractare, ci ele trebuie să stabilească, în același timp, elementele de mai sus.

În schimb, în cazul refuzului unității beneficiare de a contracta, scopul urmărit de legiuitor poate fi atins mai ușor, întrucît elementele amintite au format obiectele reglementării din proiectul de contract emis de către unitatea furnizoare. Prin urmare, hotărîrea de obligare la contractare trebuie să se refere la clauzele din proiectul de contract, fie menținîndu-le ca atare, fie modificîndu-le, după caz.

În ceea ce privește neînțelegerile ivite cu prilejul încheierii contractelor economice, considerăm că organele sesizate nu trebuie să se limiteze la rezolvarea neînțelegerilor în raport cu obiectele formulate și care nu au fost conciliate, ci trebuie să examineze întregul cuprins al contractului, putînd să-l modifice din oficiu. Așa cum s-a demonstrat, „organul competent sesizat nu se poate mulțumi cu examinarea clauzei în legătură cu care părțile nu s-au înțeles, ci trebuie să facă o verificare asupra tuturor clauzelor contractului. În acest fel, se înlătură posibilitatea de a se naște ulterior alte litigii între părțile contractante și deci, se asigură condițiile corespunzătoare pentru îndeplinirea sarcinilor de plan”.

Dreptul și obligația organelor respective de a examina întregul conținut al contractului implică, în concret, posibilitatea de a modifica clauze în legătură cu care nu s-au formulat obiecții, ca și posibilitatea de a rezolva obiecțiile într-un mod care diferă de cererile și susținerile ambelor părți contractante.

S-a admis, de asemenea, că organele arbitrale, rezolvînd litigiile patrimoniale dintre unitățile socialiste, sînt îndreptățite să verifice legalitatea rezolvărilor date neînțelegerilor

precontractuale. În măsura în care constată nelegalitatea rezolvării, organul arbitral este în drept să nu țină seamă de acea rezolvare.

Un exemplu concludent oferă, în această privință, Decizia P.A.S. nr. 3258/1974.

Cu prilejul rezolvării neînțelegerii precontractuale, organele competente au inclus în contractul încheiat de părți o clauză potrivit căreia „termenul de livrare va fi la 30 zile de la intrarea materiei prime din import”.

Soluționînd litigiul privind plata penalităților datorate de unitatea furnizoare pentru nelivrarea în termen a produselor contractate, organul arbitral a ținut seama de clauza reprodușă mai sus, exonerînd parțial de răspundere, pîrita.

Prin decizia citată, hotărîrea a fost desființată și s-a dispus rearbitrarea litigiului cu îndrumarea ca menționata clauză fiind „stabilă sub condiție, este nulă, întrucît părțile au obligația să stabilească obligații contractuale ferme și certe, fiind inadmisibilă stabilirea unor clauze sub condiție...”

Temeiul acestei soluții rezidă în dispozițiile art. 25 din Legea nr. 5/1954, potrivit căreia „Arbitrajul de stat va înlătura, modifica sau înlocui clauzele contractuale găsite în neconcordanță cu legea sau alte dispoziții cu caracter normativ”. Aceste prevederi legale se aplică fără deosebire după cum clauzele au fost stabilite de părți ori de către organele competente să rezolve neînțelegerile precontractuale.

I. ICZKOVITS

comerț exterior

Răspunderea în transportul maritim

Transportul maritim de mărfuri se realizează în baza contractului de navlosire, care poartă diferite denumiri: în engleză Charter party; în franceză Contract d'affrètement sau Charter-partie; în germană Frachtvertrag sau Charter partie; în rusă Charter partia; în spaniolă poliza de fletamento.

Contractul de navlosire poate îmbrăca două forme: forma de **Charter party** (Ch/P), în cazul închirierii totale sau parțiale a unei nave, de regulă, pentru transportul unor mărfuri de masă (minereuri, petrol, cărbuni, cherestea etc.); forma de conoasament — **Bill of lading** (B/L) —, în cazurile în care mărfurile se predau spre transport navei, care, de regulă, efectuează curse de linie.

În dreptul român contractul de transport maritim este reglementat de Cartea a II-a „Despre comerțul maritim și despre navigație” din Codul comercial (art. 490—694), precum și prin Decretul nr. 443/1972 privind navigația civilă (Bul. Of. nr. 132/1972) și Regulamentul cuprinzînd norme cu privire la navigația civilă, aprobat prin H.C.M. nr. 40/1973 (Bul. Of. nr. 7/1973). Ultimele două acte normative au avut menirea să pună de acord reglementările navigației maritime cu prevederile convențiilor internaționale în această materie, la care țara noastră a devenit parte.

Pe planul dreptului internațional, la contractul de navlosire și răspunderile care decurg, importanță deosebită prezintă Regulile de la Haga (**Hague rules**) din 1921, modificate prin Convenția de la Bruxelles din 1924 (**International Convention for the unification of certain rules of law relating Bill of lading**), ratificată de România în 1937.

a) **Condiții preliminare răspunderii.** Pentru ca răspunderea armatorului-căraș pentru pierderile sau avariile suferite de mărfurile încredințate spre transport să poată fi declanșată este necesar ca:

— pagubele suferite de destinatar să fie comunicate armatorului în scris, înainte sau în timpul preluării mărfurilor;

— dacă pierderea sau avaria nu este aparentă, comunicarea trebuie făcută în trei zile de la preluarea mărfurilor;

— dacă starea mărfurilor a format obiectul unei expertize în contradictoriu, efectuată în momentul preluării mărfurilor, comunicarea scrisă nu mai este necesară.

Cu privire la expertizele de constatare a pierderilor sau a avariilor unele precizări se impun. Ca regulă generală, expertiza în contradictoriu nu se poate face decât cu asentimentul ambelor părți (primitorul și nava sau agentul acesteia). Dacă una din părți, de obicei armatorul, nu este de acord cu efectuarea expertizei în contradictoriu, primitorul poate cere instanțelor judecătorești numirea unui expert oficial, pe care comandantul navei nu-l poate respinge.

Cind din constatările experților rezultă neîndoiește răspunderea transportatorului, acesta nu se poate elibera de răspundere decât dacă face probă că pierderile sau avariile mărfurilor s-au produs din cauze pentru care este exceptat de răspundere prin lege sau clauzele contractului de transport.

Ca principiu general, expertiza întocmită unilateral de experți, nu poate angaja pe debitor decât dacă aceștia sînt experți judiciari sau cind prin contract, de pildă polița de asigurare, s-a stabilit ca expertiza să fie întocmită de un singur expert care, deși numit de creditor (reclamant), este considerat ca numit și de debitor.

În practica transporturilor internaționale de mărfuri pot interveni pentru constatarea pierderilor sau a avariilor și societățile de asigurare. Constatările asiguratorului sînt, în realitate, constatările experților (comisari de avarie — average agents) numiți de el. Ele fac proba daunei, a cauzei care a produs-o și a entității ei, atît în raporturile dintre asigurator și asigurat, cît și în relațiile dintre căraș și primitor. Proba constatărilor efectuate de experții asiguratorului nu are însă valoare absolută și poate fi răsturnată cu contra probe produse de asigurat sau primitor ori căraș, materializate prin certificate de expertiză întocmite de experți judiciari (numiți de tribunal).

b) Limitarea răspunderii armatorului. Ca regulă generală, cărașul răspunde de pierderile și avariile mărfurilor ce i-au fost încredințate spre a le putea transporta; practica internațională privind transporturile maritime a impus însă unele reguli care limitează răspunderea armatorului sau, în anumite situații, îl exonerează total, practică consemnată, într-o mare măsură, și în Regulile de la Haga.

Regulile de la Haga stabilesc o limitare a răspunderii în sensul că armatorul nu va fi răspunzător de pierderile sau pagubele cauzate mărfurilor sau privind pe acestea pentru o sumă care depășește 100 lire sterline pentru fiecare colet sau unitate, sau pentru echivalentul acestei sume într-o altă monedă, afară de cazul în care natura și valoarea acestor mărfuri au fost declarate de încărcător înainte de imbarcarea lor, iar această declarație a fost inserată în conosament. Se prevede, în același timp, posibilitatea ca prin convenția încheiată între transportator, comandant sau agentul transportatorului și între încărcător să se poată fixa o altă sumă maximă, cu condiția ca acest maximum convențional să nu fie inferior cifrei mai sus arătate.

Aceleași reguli stabilesc trei ipoteze: încărcătorul n-a făcut nici o declarație referitoare la valoarea mărfurilor; încărcătorul a făcut o declarație asupra naturii și valorii mărfurilor; încărcătorul a făcut cu bună știință o declarație falsă. Le vom expune pe scurt:

— încărcătorul n-a declarat valoarea mărfurilor, situație în care cărașul nu va răspunde decât pînă la maximum de 100 lire sterline pentru fiecare colet sau unitate de marfă; în cazul în care cărașul poate dovedi că marfa avea o valoare mai mică, el va fi obligat la plata acestei valori;

— în cazul în care încărcătorul a declarat valoarea mărfurilor, cărașul are obligația să plătească valoarea declarată; regula conferă însă cărașului dreptul de a dovedi valoarea reală a mărfurilor, evident în cazul în care valoarea lor este mai mică decît cea declarată; în caz de avariere a încărcăturii, despăgubirea va fi proporțională;

— dacă încărcătorul a făcut în mod intenționat o de-

clarație falsă privind valoarea mărfurilor înscrise în conosament, cu scopul obținerii unor cîștiguri în dauna armatorului, se exclude răspunderea acestuia. Cu alte cuvinte, fapta încărcătorului constituie un motiv de exonerare de răspundere a cărașului.

Armatorul răspunde și în cazul în care marfa este descărcată într-un port greșit, este predată greșit, sau se predă cu întîrziere nejustificată.

În practică, stabilirea pierderilor sau avarierii mărfurilor transportate pe apă se identifică cu constatările asiguratorului, efectuate în vederea fixării despăgubirii potrivit contractului de asigurare.

c) Documente — căi de urmărire pe cale amiabilă. Pentru obținerea despăgubirilor de către navositor sau destinatarul mărfurilor se prezintă următoarele documente:

— reclamația, adresată armatorului, în care motivează pe scurt drepturile sale prin calculul daunei — dacă acesta nu este arătat în actul de expertiză — și cere plata sumei reprezentînd dauna suferită; această reclamație trebuie însoțită de copia comunicării (reclamației) scrise adresată navei înainte sau în momentul ridicării mărfurilor, sau la 3 zile de la ridicare în cazul daunelor sau lipsurilor neaparente. În locul copie comunicării scrise — făcută în termen — către navă, această probă se poate face cu: fișele de pontaj, sau certificatul de expertiză încheiat în contradictoriu între experții primitorilor și ai navei; raportul de descărcare (discharging outer report) semnat de comandant sau secund, fără mențiuni. Acesta este actul cel mai des folosit ca probă contra navei;

— conosamentul privind marfa la care se referă avariile sau pierderea, precum și următoarele acte: copia facturii respective; actul de expertiză în care se arată detaliat modul în care s-a produs dauna și calculul daunei; orice alte probe scrise cu care reclamantul își poate susține reclamația.

Armatorul, în posesia documentelor arătate, are de urmat două căi:

— să accepte răspunderea în întregime și să efectueze plata sumei reclamate, fie direct, fie prin Clubul de protecție și despăgubire (protection and indemnity club), dacă face parte dintr-un asemenea club; să accepte o răspundere parțială, negociînd amical (amicable settlement) cu reclamantul, suma ce urmează a fi plătită;

— să respingă reclamația — în cazul în care reclamantul nu produce suficiente probe — preluînd riscul unui proces pe care reclamantul eventual l-ar intenta în vederea recuperării daunei sale.

Reclamantul are facultatea de a pretinde daunele suferite și de la asigurator. Desigur, spre a fi despăgubit de asigurator, reclamantul trebuie să facă dovada că în prealabil a încercat să-și recupereze dauna de la armator — procedînd ca și cum nu ar fi fost asigurat; numai în caz de insucces, se adresează asiguratorului; în același timp asigură dreptul de regres al asiguratorului față de căraș. În acest sens, reclamantul trebuie să producă asiguratorului, în general, toate probele privind dauna suferită, enumerate mai sus, iar în plus următoarele documente: dovada că armatorul a respins reclamația (reject of claim); polița de asigurare (insurance policy); actul de subrogare (subrogation from); actul de lichidare a reclamației (claim release and discharge). Subrogat în drepturile reclamantului original, asiguratorul la rîndul său reclamă dauna la armator.

d) Exonerarea de răspundere. Regulile de la Haga conțin unele norme privind exonerarea de răspundere a cărașului:

— o primă regulă de exonerare corespunde primei reguli prin care se stabilește obligația transportatorului de a pune la dispoziția încărcătorului o navă aptă din toate punctele de vedere să întreprindă voiajul la care s-a angajat (navigabilitate contractuală). Sub acest aspect se prevede că nici „cărașul, nici nava nu vor fi răspunzători de pierderile și pagubele provenind sau rezultînd din cauza stării de navigabilitate, dacă această stare nu se datorează unei lipse de diligență rezonabilă din partea cărașului de a pune nava în stare de navigabilitate sau de a asigura na-

vei o dotare, o echipare sau o aprovizionare potrivită, de a amenaja și pune în bună stare calele și camerele reci și frigorifice, precum și toate celelalte părți ale navei în care se încarcă mărfuri, așa fel ca ele să fie potrivite pentru primirea, transportul și conservarea mărfurilor". „Ori de câte ori o pierdere sau o pagubă vor fi rezultat din cauza stării de navigabilitate, dovada în ceea ce privește depunerea diligenței rezonabile, va cădea în sarcina căraușului sau asupra oricărei alte persoane care se prevalează de exceptarea prevăzută în acest articol”;

— de asemenea, potrivit aceluiași reguli, armatorul nu este răspunzător pentru pierderile sau pagubele rezultate din: incendii, cu excepția cazului când acesta va fi cauzat prin fapta sau culpa căraușului; pericole, primejdii sau accidente ale mării sau ale altor ape navigabile; dezlănțuirea forțelor naturii (acte de Dieu); fapte de război; faptul inamicilor publici; decret sau o constrângere a statului, a autorităților sau a poporului, sau dintr-o urmărire judecătorească; restricție de carantină; act sau o omisiune a încărcătorului ori a proprietarului mărfurilor, a agentului sau a reprezentantului lor; greve, lockout-uri sau sistări ori împiedicări aduse muncii, fie complet, fie parțial, oricare ar fi cauza; răscoale sau tulburări civile; salvare sau tentativă de salvare de vieți sau bunuri pe mare; scăderi în volum sau în greutate sau din orice altă pierdere sau pagubă rezultată dintr-un viciu ascuns, din natura specială sau viciul propriu al mărfii; insuficiența ambalajului; viciile ascunse care scapă unei diligențe rezonabile;

— o exceptare de răspundere prevăzută separat este aceea referitoare la abaterile navei din drum; îndatorirea transportatorului de a nu abate nava din drum prevăzută prin Regulile de la Haga se înscrie în obligația pe care acesta o are de a executa transportul cu toată grija. Regulile amintite instituie însă unele excepții numai pentru: abateri din drum pentru salvarea sau pentru tentativa de salvare de vieți sau de bunuri pe mare, denumite „abateri legale”; abateri din drum rezonabile, denumite „abateri justificate”;

— așa cum am mai arătat, declarația falsă a încărcătorului privitor la valoarea mărfurilor care a fost înscrisă în conosament, pentru a obține, eventual, un câștig neîdreptățit în dauna căraușului, constituie o altă cauză de exonerare completă de răspundere.

e) **Prescripția.** În răspunderea contractuală privind transportul de mărfuri prescripția dreptului la acțiune se caracterizează printr-un termen scurt. De asemenea, prescripția în cadrul acestei răspunderi cunoaște un drept uniform, instituit prin convenții internaționale. Într-adevăr, potrivit Regulilor de la Haga în transportul maritim de mărfuri termenul de prescripție este limitat la un an.

dr. Al. DETEȘAN

financlar

Regimul juridic al fondurilor fixe

Importanța deosebită pe care o au fondurile fixe cu care sînt înzestrate unitățile economice în procesul reproducției socialiste lărgite a determinat ca preocuparea pentru creșterea și permanenta lor modernizare să se plaseze în centrul politicii partidului și statului nostru. Programul Partidului Comunist Român, materialele celui de-al XII-lea Congres al partidului, au marcat această preocupare ca fiind una din direcțiile fundamentale în care va acționa și în continuare partidul și statul pentru înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Realizările obținute pînă în prezent pe această linie confirmă pe deplin justetea politicii duse pentru înzestrarea economiei naționale cu fondurile fixe necesare la nivelul tehnicii moderne. Numai în perioada 1970—1978, fondurile fixe au crescut pe ansamblul

economiei de aproximativ 2,1 ori, ajungînd de la 757,1 miliarde lei la 1.581,1 miliarde lei (valoare de inventar) iar la finele ultimului an al cincinalului care s-a scurs la circa 1.800 miliarde lei, din care peste 60% puse în funcțiune în ultimul deceniu. Ca urmare a înfăptuirii programului de investiții, în 1985, fondurile fixe totale vor ajunge la 3.000 miliarde lei. După cum arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiecare locuitor, în 1985 „va fi de fapt proprietarul unor mijloace fixe de circa 120.000 lei”. Trebuie să se aibă permanent în vedere că în volumul total al mijloacelor care participă în procesul de producție, ponderea cea mai mare o ocupă fondurile fixe, iar în cadrul acestora, conform sarcinilor trasate la cel de-al XII-lea Congres P.C.R., în 1985, fondurile fixe de producție vor avea o pondere de 77%.

Din aceste motive considerăm necesar să subliniem marea importanță pe care o are problema gospodăririi optime a acestor fonduri, creșterea eficacității lor economice și de aci și respectarea întocmai a regimului juridic care le reglementează.

Vorbînd despre fondurile fixe reamintim că ele reprezintă acea parte din cadrul fondurilor de producție care participă în procesul de muncă cu întreaga lor valoare de întrebuințare, dar care nu se consumă integral, ci treptat, transmîțîndu-și valoarea asupra produselor la realizarea cărora participă, pe parcursul mai multor cicluri de producție. Ele au o durată de serviciu mare sau relativ mare, își păstrează în general înfățișarea inițială, precum și caracteristicile tehnico-productive. Sînt considerate fonduri fixe numai acele mijloace de muncă ce îndeplinesc cumulativ două condiții și anume au o valoare de inventar de cel puțin 500 lei și o durată de întrebuințare mai mare de un an.

Fondurile fixe potrivit destinației lor pot fi productive și neproductive. Din prima categorie fac parte mijloacele de muncă care participă direct în procesul de producție al noilor valori de întrebuințare. Cea de-a doua categorie o constituie fondurile fixe neproductive, adică acelea care nu participă direct la realizarea de noi bunuri materiale ci sînt destinate să satisfacă nevoi social-culturale, administrative, de învățămînt, ocrotire a sănătății etc. Și unele și altele au aceeași caracteristică comună: fără să-și schimbe aspectul inițial își pierd treptat din valoare, au o durată de utilizare mare și sînt înlocuite parțial sau în întregime la sfîrșitul perioadei lor funcționare. Cu unele excepții, înlocuirea fondurilor fixe are loc pe seama cotelor de amortizare, între amortizare și uzură existînd o strînsă legătură de intercondiționare economică și financiară.

Potrivit clasificării stabilite de Legea nr. 62/1968, republicată la 19 ianuarie 1977, cu modificările ulterioare aduse prin D. nr. 156/1977, D. nr. 394/1977, D. nr. 19/1978, fondurile fixe de producție se împart în următoarele categorii principale: clădiri destinate producției, construcții speciale, mașini de forță și utilaje energetice, mașini, utilaje și instalații de lucru, aparate și instalații de măsurare, control și reglare, mijloace de transport, animale, plantații, unelte, accesorii de producție și inventar gospodăresc. În cadrul fondurilor fixe de producție cea mai activă parte o constituie mașinile și utilajele apoi clădirile și construcțiile speciale, mijloacele de transport etc.

La nivelul economiei naționale reproducția fondurilor fixe este asigurată numai prin investiții ce se finanțează din fondul central de dezvoltare economico-socială și respectiv din fondul local de dezvoltare economico-socială constituit la unitățile administrative-teritoriale.

Potrivit prevederilor art. 4 din Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat, întreprinderile se înzestreză la înființare cu fondurile fixe necesare desfășurării activității pentru care au fost create. Pe parcursul activității lor, întreprinderile, în vederea dezvoltărilor ulterioare își pot mări, în condițiile prevăzute de lege, fondurile fixe. Căile prin care fondurile fixe intră în patrimoniul unei întreprinderi sînt investițiile și transferul. În afara acestora, fondurile fixe mai pot mări patrimoniul unei întreprinderi prin autoutilitare cînd sînt create din rezerve interne și prin efort propriu.

În realizarea autogestiuunii economico-financiare și a autoconducerii muncitorești, legislația menită să perfecțio-

neze noul mecanism economico-financiar a consacrat principiul fundamental potrivit căruia unitățile economice sînt obligate să asigure acoperirea cheltuielilor pe seama veniturilor proprii și să restituie, într-un termen cît mai scurt, fondurile primite conform principiului că sumele avansate de societate trebuie restituite. În acest fel, unitățile socialiste trebuie să restituie fondurile primite de la societate pentru investiții. Art. 26, al. 3 din Legea finanțelor nr. 9/1972 (modificată și completată prin Legea nr. 2/1979), precizează că această restituire se face din amortizarea fondurilor fixe și din beneficiile planificate, în cotele prevăzute de lege, în măsura în care obligația de restituire nu poate fi acoperită în anul de plan din amortizarea fondurilor fixe. Vărsămintele se efectuează la centrală și se folosesc de către aceasta la constituirea fondului propriu pentru finanțarea investițiilor. La nivelul centralei se constituie fondul său propriu pentru finanțarea investițiilor la întreprinderile noi și pentru finanțarea dezvoltărilor importante. Sursele de formare a acestui fond sînt partea de amortizare a fondurilor fixe preluată de la întreprinderi, inclusiv diferența de amortizare rămasă după constituirea fondurilor proprii de dezvoltare ale întreprinderii, vărsăminte din beneficiile întreprinderilor în subordine pentru finanțarea investițiilor, alte resurse prevăzute de lege, sume de la bugetul de stat.

Partea din amortizarea fondurilor fixe rămasă după restituirea fondurilor primite de la societate pentru investiții, alte resurse pentru finanțarea investițiilor ca de pildă valorificarea materialelor, pieselor agregatelor rezultate din scoaterea din funcțiune a fondurilor fixe, beneficiile realizate în cadrul planului și peste plan, în condițiile prevăzute de lege, constituie sursele de formare ale fondului de dezvoltare economică al întreprinderii, fond care reprezintă izvorul de finanțare a fondurilor fixe ale întreprinderii împreună cu fondul pentru finanțarea investițiilor la întreprinderile noi și pentru finanțarea dezvoltărilor importante constituit la centrală. În situațiile în care necesarul de fonduri fixe este mai mare decît fondurile constituite, în completarea acestora întreprinderile pot primi credite bancare (pentru industrie pe un termen de maximum 15 ani), rambursabile cu prioritate. Legea conține prevederi precise relative la condițiile în care se obțin creditele, se deschid finanțările, se execută lucrările, se livrează utilajele, mașinile, instalațiile, se decontează cheltuielile etc.

REGIMUL LEGAL AL RECEPȚIEI FONDURILOR FIXE

Intrarea mijloacelor fixe cu care unitatea a fost înzestrată la înființare are loc în principal pe calea recepției. Importanța și necesitatea acesteia a determinat ca obligativitatea efectuării recepției, precum și regulile potrivit căroră ea trebuie efectuată să-și găsească sediul în mai multe acte normative. Astfel, Legea nr. 71/1969 (modificată și completată prin Legea nr. 3/1979) a contractelor economice prevede obligativitatea cu caracter general conform căreia produsele și lucrările contractate se vor livra pe bază de recepție cantitativă și calitativă. Conform art. 35 al Legii, pentru utilaje tehnologice, instalații și alte produse de complexitate tehnică ridicată, recepția de către beneficiar este obligatorie, excluzîndu-se astfel modalitatea autorecepției. Legea nr. 7/1977 a calității produselor și serviciilor, înscris, de asemenea, la art. 30, obligativitatea unităților beneficiare de a efectua recepția produselor. Legea nr. 8/1977 privind asigurarea durabilității, siguranței în exploatare, funcționalității și calității construcțiilor, înscris obligăția corresponsabilă conform căreia construcțiile nu pot fi date în exploatare decît numai după recepționarea lor. Legea finanțelor nr. 9/1972 (modificată și completată prin Legea nr. 2/1979), prevede la art. 99 că la terminarea lucrărilor de investiții, beneficiarii sînt obligați să efectueze recepția acestora. Obligativitatea efectuării recepției rezultă și din alte acte normative ca de pildă Legea nr. 9/1974 privind controlul financiar preventiv, Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 privind unele măsuri referitoare la circulația mărfurilor între organizațiile socialiste în scopul asigurării integrității mărfurilor la expediție, transport și destinație, H.C.M. nr. 139/1969 pentru exe-

cutarea Legii nr. 62/1968 privind amortizarea fondurilor fixe ș.a.

Conducerile unităților socialiste sînt obligate să ia măsurile organizatorice necesare pentru a asigura desfășurarea corectă a operațiunilor privind recepția bunurilor. Asemenea dispozițiuni sînt cuprinse și în Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat ca de pildă art. 10—B—g, art. 12—A—d, art. 26—B—i, și altele sau în Legea nr. 5/1970 privind gospodărirea mijloacelor materiale și bănești, organizarea și funcționarea controlului financiar ș.a. Potrivit dispozițiilor cuprinse în Legea nr. 72/1969, comisiile de recepție se numesc de consiliul de miniștri, colegiile ministerelor, comitetele executive ale consiliilor populare, consiliile oamenilor muncii din centrale și întreprinderi, conform competențelor de aprobare a investițiilor. Astfel și art. 37, lit. j din Legea nr. 5/1978 înscris printre atribuțiile principale ce revin biroului executiv al consiliului oamenilor muncii din întreprindere și pe aceea de a numi, potrivit legii, comisia de recepție a obiectivelor de investiții, potrivit competențelor de aprobare a investițiilor. La nivelul sarcinilor ce revin centralei, art. 48 al aceleiași legi înscris la litera „i” că biroului executiv al consiliului oamenilor muncii îi revine printre alte atribuții principale și pe aceea de a numi, potrivit legii, comisia de recepție a obiectivelor de investiții. În vederea asigurării calității construcțiilor, legea atribuie o serie de obligații și răspunderi și ministerelor, celorlalte organe centrale și locale. Legea nr. 8/1977 înscris de pildă la art. 34, lit. f obligativitatea acestora de a îndruma și verifica activitatea comisiilor de recepție la unitățile subordonate pentru a asigura o înaltă exigență la recepția lucrărilor, precum și de a controla realizarea sarcinilor stabilite de comisia de recepție.

Documentul pe care îl încheie comisia de recepție în scopul de a evita intrarea în circuitul economic a fondurilor fixe care nu îndeplinesc parametrii stabiliți prin acte normative sau pe cale convențională sau care, după formularea art. 57 din Legea nr. 8/1977, atestă îndeplinirea condițiilor de calitate prevăzute în prescripțiile tehnice, în proiectele de execuție, în caietele de sarcini și în dispozițiile de șantier care au stat la baza executării construcției, procesul verbal de recepție, are după cum se știe funcții multiple. Atestînd executarea lucrării la calitatea cerută, intrarea fondului fix în administrarea directă a unității, precum constituind și baza documentelor de decontare la bancă, procesul verbal de recepție trebuie să îndeplinească condițiile prescrise de lege. Printre acestea, data, este unul din elementele esențiale, deoarece ea marchează momentul intrării fondului fix în administrarea directă a unității, a punerii în funcțiune a acestuia în vederea calculării amortizării sau în relația de decontare cu banca pentru justificarea fondurilor eliberate. Normele privind recepția obiectivelor de investiții, anexă la H.C.M. nr. 900/1970 privind pregătirea și realizarea lucrărilor de investiții (cu modificările ulterioare) cuprind dispoziții precise referitoare și la încheierea proceselor verbale de recepție, la aprobarea sau eventuala lor respingere, obligativitatea concluziilor ș.a.

Potrivit dispozițiilor legale intrările de fonduri fixe în administrarea directă a unității care nu necesită lucrări de montaj și nici probe tehnologice cum sînt utilaje pentru intervenție, unelte, accesorii de producție, mijloace de transport auto ș.a. care sînt date în folosință în momentul recepționării lor de la furnizor sînt consemnate în procesul verbal de recepție. Fondurile fixe care necesită montaj dar nu și probe tehnologice, intră în unitate prin consemnarea lor în procesul verbal de recepție preliminară. Din această categorie fac parte și fondurile fixe de natura clădirilor și construcțiilor speciale care nu deservesc procese tehnologice. Intrarea utilajelor și instalațiilor care necesită montaj și probe tehnologice, precum fondurile fixe de natura clădirilor și construcțiilor speciale care deservesc procese tehnologice se consemnează în procesul verbal de recepție a punerii în funcțiune. Fondurile fixe de natura clădirilor și construcțiilor speciale care sînt recepționate după expirarea termenului de garanție se consemnează în procesul verbal de recepție finală. Intrarea fondurilor fixe

după expirarea perioadei de realizare a indicatorilor tehnico-economici ce au fost aprobați odată cu lucrarea de investiții, se consemnează în procesul verbal de recepție definitivă.

Potrivit prevederilor art. 6 lit. e din H.C.M. nr. 139/1969 pentru executarea Legii nr. 62/1968 privind amortizarea fondurilor fixe, procesul verbal de recepție preliminară servește la stabilirea valorii la care se amortizează investițiile puse în funcțiune, total sau parțial, cărora nu li s-au întocmit formele de înregistrare ca fonduri fixe, urmînd ca la terminarea investițiilor și trecerea lor în categoria fondurilor fixe, valoarea de inventar să se determine prin adăugarea eventualelor cheltuieli efectuate între data punerii în funcțiune și data întocmirii procesului verbal de recepție a punerii în funcțiune.

Dispozițiile legale în vigoare prevăd obligativitatea recepției pe faze ori de cîte ori fondurile fixe sînt de natura utilajelor tehnologice, instalațiilor și altor produse cu complexitate tehnică ridicată, modalitate care nu exclude recepția finală a produsului.

Legea nr. 8/1977 la art. 36 lit. e prevede obligația și cor relativ răspunderea unităților beneficiare de investiții, de a asigura pentru construcții recepția pe faze a lucrărilor, obligație care apare înscrisă și în Legea nr. 72/1969. În termenii art. 35 al Legii nr. 71/1969 recepția pe faze pentru produsele și lucrările contractate nu mai au caracter de obligativitate pentru beneficiar, acesta avînd latitudinea de a „putea” face recepția în acest fel.

Recepția de calitate a produselor se face potrivit art. 2 din Legea nr. 7/1977 pe baza normelor de bază prevăzute în standardele de stat și în normele tehnice și în concordanță cu clauzele de calitate, de control și condiții de calitate înscrise în contractele economice sau în caietele de sarcini. Legea nr. 8/1977 la art. 57, înscrisă că recepția construcției trebuie să confirme că s-au îndeplinit condițiile de calitate prevăzute în prescripțiile tehnice, în proiectele de execuție, în caietele de sarcini și în dispozițiile de șantier care au stat la baza executării construcției.

TRANSMITEREA FONDURILOR FIXE

Legislația noastră a consacrat principiul netransmisibilității fondurilor fixe prin acordul unității deținătoare și dobînditoare (art. 4 alin. 2 din Legea nr. 5/1978). Pentru realizarea folosirii eficiente a fondurilor fixe, acestea pot fi transmise prin decizia organelor competente, în condițiile legii. Competența transmiterii fondurilor fixe, în general, este prevăzută de Decretul nr. 409/1955. Din analiza unor prevederi ale actelor normative din ultimii ani, rezultă că transmiterea fondurilor fixe se realizează potrivit cerințelor economiei, în vederea unei folosiri mai raționale. Printre acestea sînt :

— art. 29 lit. i din Legea nr. 5/1978 prin care centralele pot să redistribuie fondurile fixe „disponibile la întreprinderile subordonate și unitățile componente”.

— art. 28 din Decretul nr. 468/1977 — prin care, potrivit criteriilor stabilite, autovehiculele din administrarea unităților socialiste s-au transmis cu plată către întreprinderile de transporturi.

— art. 2 și 28 din Legea nr. 9/1971 privind cantinele-restaurant prin care acestea trec în subordinea organizațiilor comerciale sau direcțiilor comerciale, iar obiectele de inventar aflate în folosința lor se transferă fără plată.

Practica arbitrală a decis, în mod constant, că transmiterea fondurilor fixe se realizează potrivit prevederilor legale fără să se poată stabili, prin decizii subordonate legii sau prin protocoale alte condiții de transmitere. În aplicarea Decretului nr. 468/1977, predarea autovehiculelor se realizează cu plată, ținînd seama de valoarea reală și uzura fizică ce rezultă din actele de predare-primire (Decizia P.A.S. nr. 99/1980). Dar întreprinderea de transporturi dobînditoare nu poate condiționa plata prețului de împrumuturi neprevăzute în actul normativ ce a dispus acest transfer (Decizia P.A.S. nr. 169/1960). Dimpotrivă, stabilindu-se prin Legea nr. 9/1971 transmiterea fără plată a obiectelor de inventar din dotarea cantinelor, este anul protocolul prin care s-a convenit ca unele dintre acestea, avînd

regim de fonduri fixe să fie predate cu plată (Decizia P.A.S. nr. 2937/1979).

Transmiterea fondurilor fixe numai prin decizia organelor competente, are următoarele consecințe :

Transmiterea operează pe data ce rezultă din decizie, fără a avea semnificație predarea efectivă ce se realizează între unitatea deținătoare și unitatea dobînditoare. Începînd de la data transmiterii unitatea dobînditoare devine titulara dreptului de administrare directă și în această calitate urmează să perceapă veniturile ce se realizează. Astfel, chiria urmează să se încaseze de unitatea dobînditoare dacă obiectul transmiterii îl constituie clădiri sau alte fonduri fixe ce se aflau la data prevăzută în decizia de transmitere în folosința unei terțe persoane. Aceasta urmează să plătească chiria unității dobînditoare, chiar dacă predarea efectivă concretizată printr-un protocol, proces-verbal etc. nu s-a realizat. Dacă imobilul ce se transmite era în folosința unității dobînditoare, prin decizia de transfer încetează și contractul de închiriere (Dec. P.A.S. nr. 72/1978). Unitatea locatară, devenind titulara dreptului de administrare directă, după data deciziei de transfer nu mai are obligația de a plăti chiria unității locatoare. Principiul s-a aplicat, în mod corespunzător și cu privire la terenurile amenajate pentru pășunat care au trecut în administrarea directă a unei centrale prin actul de înființare, iar formele de predare-primire au fost întocmite mai tîrziu. S-a considerat că taxele pentru pășunat se cuvin centralei dobînditoare, încă de la data înființării sale ; adică de cînd a dobîndit dreptul de administrare directă (Decizia P.A.S. nr. 600/1978).

Soluția diferă în privința cotelor de amortizare, care urmează să fie plătite de unitatea care a folosit fondul fix, chiar și după data deciziei de transfer (Decizia P.A.S. nr. 1446/1977). Explicația decurge din utilitatea economică a fondurilor fixe. Folosirea acestora, indiferent dacă se mai realizează sau nu pe baza dreptului de administrare directă, duce la obținerea unor beneficii. În consecință, în primul rînd, economic se impune ca unitatea ce a folosit fondurile fixe să plătească și cotele de amortizare corespunzătoare. Soluția își găsește temeiul juridic în prevederile art. 6 din Decretul nr. 409/1955.

Transmiterea fondurilor fixe numai prin actele organelor competente determină nevalabilitatea transmiterii prin acordul părților. Predarea în folosință a unor matrițe, de pildă, bunuri ce au regim de fonduri fixe, de către unitatea beneficiară unității furnizoare nu poate echivala cu o transmitere a acestora. Cîtă vreme matrițele există, unitatea beneficiară titulară a dreptului de administrare directă nu trebuie să întocmească factura de plată — ceea ce ar avea înțelesul de acord în vederea transmiterii (Decizia P.A.S. nr. 1784/1978). Într-o asemenea situație, unitatea titulară, trebuie să ceară restituirea matrițelor în natură. În subsidiar, dacă obiectele ce au regim de fonduri fixe, au pierit ori au fost deteriorate, titulara dreptului de administrare directă urmează să ceară valoarea acestora din momentul predării, printr-o acțiune în daune.

Datorită netransmisibilității fondurilor fixe prin acordul părților, în practică se cere lămurirea semnificației unor convenții, protocoale și alte acte prin care o unitate predă altuia asemenea mijloace. Aceste convenții pot fi considerate contracte de închiriere în măsura în care acestea sînt admise între unități socialiste (Decizia P.A.S. nr. 170/1980). Unitatea locatoare are dreptul să pretindă chiria, precum și cotele de amortizare corespunzătoare fondurilor fixe folosite de unitatea locatară. Aceste obligații pot să decurgă dintr-un contract încheiat sau din dovedirea folosirii unui mijloc fix de către o unitate. Altfel, simpla existență a unui motor pe un teren transmis, nu poate genera obligația unității dobînditoare de a plăti chiria sau cotele de amortizare (Decizia P.A.S. nr. 69/1980).

Din decizia organelor competente referitoare la fondurile fixe se determină dacă are loc o transmitere a dreptului de administrare sau numai folosința acestora. Distincția prezintă interes de ordin practic. Dacă este vorba de folosința fondurilor fixe, așa cum se realizează în privința unor clădiri, urmează să se încheie un contract de închi-

riere din care decurg drepturile și obligațiile părților, în-deosebi obligația de plată a chiriei. Unitatea locatoare, titulară în continuare a dreptului de administrare directă, urmează să suporte pagubele provocate de o împrejurare de forță majoră ce a diminuat valoarea fondurilor fixe, prejudiciul pe care unitatea locatară nu l-a putut evita sau limita.

Radu DEMETRESCU
M. PASCU

raporturi de muncă

Contractul de închiriere al locuinței
ca accesoriu al contractului de muncă

Din studiul actelor normative care reglementează această materie desprindem că în trei ipoteze contractul de închiriere este considerat accesoriu al contractului de muncă. Deși, principal, în toate ipotezele se aplică, potrivit regulii **accessorium sequitur principale**, același regim juridic nu putem să nu evidențiem unele nuanțări care le diferențiază, fie cu privire la încheiere, fie în privința încetării contractului de închiriere ca accesoriu al contractului de muncă.

Astfel sînt **accesorii ale contractului de muncă** locuințele închiriate în baza art. 51 din Legea nr. 5/1973; „locuințele de serviciu” reglementate de art. 55—56 din aceeași lege și locuințele închiriate în condițiile art. 11 din aceeași lege și a Decretului nr. 195/1977. Ne vom referi succint la fiecare dintre ele.

1. Potrivit art. 51, alin. 1 și alin. 2 din Legea nr. 5/1973 suprafețele locative din clădirile proprietate de stat aflate în administrarea întreprinderilor și organizațiilor economice de stat se închiriază de către conducătorii acestora, ca accesoriu al contractului de muncă numai personalului muncitor încadrat la aceste unități.

Legiuitorul circumstanțiază dispoziția legală citată la suprafețele locative destinate a servi ca locuințe aflate în clădirile construite din fondurile proprii ale întreprinderilor și organizațiilor economice de stat. Referirile exprese la „locuințele construite din fondurile proprii” sau „întreprinderi și organizații economice de stat”, utilizate atît în titlul capitolului VII cît și în art. 51, exclud de la beneficiul regimului legal aici reglementat suprafețele locative aflate în administrarea instituțiilor de stat. Rațional, credem că n-ar trebui să existe o diferențiere de regim juridic între locuințele constituite din fonduri proprii, aflate în administrarea **unităților economice** și suprafețele locative aflate în administrarea organelor centrale sau locale ale puterii și administrației de stat sau a altor unități bugetare, deoarece în ambele cazuri sîntem în prezența aceleiași forme de proprietate socialistă — proprietatea socialistă de stat.

Contractul de închiriere pe care îl analizăm se încheie de **unitatea economică**, parte în raportul de muncă **numai** cu titularul contractului de muncă, dar și în **beneficiul** membrilor săi de familie.

Cu privire la încetarea contractului de închiriere legea reglementează nuanțat aplicarea principiului **accessorium sequitur principale**, stabilind unele drepturi în beneficiul persoanelor încadrate.

Astfel, contractul de închiriere **nu încetează odată** cu contractul de muncă, ci într-un termen de **trei luni** de la această dată chiriașul este obligat să elibereze locuința. De la această regulă, legiuitorul prevede în articolul 51 alin. 4 și alin. 5 din Legea nr. 5/1973 două excepții și anume: dacă titularii contractelor de închiriere au lucrat în unitatea respectivă **cel puțin 10 ani** au dreptul să dețină locuința și după pensionarea lor pentru munca depusă și

limită de vîrstă ori pentru invaliditate (art. 130 alin. 1 lit g din Codul muncii); în caz de deces a persoanei încadrate sau pensionarului, evacuarea familiei **nu se va putea face** decît cu atribuirea unui spațiu corespunzător.

Observăm că legea nu reglementează **data încetării** contractului de închiriere, ci prevede numai obligația de eliberare a locuinței în termen de **trei luni** de la data încetării contractului de muncă, necondiționînd eliberarea de atribuirea altui spațiu și fără a deosebi între motivele și cazurile de încetare a contractului de muncă.

Termenul de 3 luni curge de la data încetării contractului de muncă, iar dacă persoana contestă măsura desfacerii contractului, termenul se socotește de la data rămînerii definitive a hotărîrii respective.

După cum este unanim acceptat în literatura de specialitate, transferul se consideră ca o **cesiune de contract** și nu ca o încetare a acestuia.

Așa fiind apare întrebarea dacă în caz de transfer (în interes de serviciu sau la cerere) persoanele respective sînt obligate să elibereze locuința în termen de 3 luni de la data transferului. Față de tăcerea legii, în opinia noastră, problema nu este la adăpost de diverse soluții. Astfel, s-ar putea susține nu fără temei că, întrucît legea se referă expres la „încetarea contractului”, textul nu este aplicabil în caz de transfer. Mergînd mai departe s-ar putea invoca prevederile art. 21 din Legea nr. 5/1973 potrivit cărora nici o persoană nu poate fi evacuată din locuința deținută în mod legal decît în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.

Cum transferul nu este reglementat în dispoziția specială cuprinsă în art. 51 din legea citată ar urma să facă aplicare dispozițiile de „drept comun” în materie și anume cele cuprinse în art. 19 și art. 20 din lege. La lumina acestor prevederi legale, persoanele transferate la cerere în altă localitate păstrează dreptul de folosință asupra locuinței cel mult 6 luni de la data mutării definitive, iar persoanele transferate în interesul serviciului în altă localitate vor elibera spațiul la data obținerii unei noi locuințe în localitatea respectivă.

Avînd în vedere rațiunea care a condus pe legiuitor la reglementarea contractelor de închiriere ca accesoriu al contractelor de muncă, aceea de a asigura locuințe pentru personalul unității, se poate susține că în cazul transferului fac aplicare prevederile art. 51, alin. 3 din lege, altfel a-jungîndu-se la nesocotirea dispozițiilor imperative din alin. 1 al aceluiași articol, potrivit cărora închirierea se face **numai persoanelor încadrate la unitatea respectivă**.

Afirmăm că aceasta este soluția cu precizarea că persoanele respective pot să nu fie de acord cu transferul pînă la acordarea unei locuințe corespunzătoare, deoarece închirierea locuinței ca accesoriu al contractului de muncă poate fi, în spiritul prevederilor art. 69 din Codul muncii „o situație **temeinic justificată**”. Interpretarea de mai sus este susținută de textul cuprins în art. 75(4) din Legea nr. 57/1974 potrivit căruia transferul în altă localitate este condiționat de atribuirea unei locuințe corespunzătoare.

În spiritul dispozițiilor din legislația locativă, normele de dreptul muncii prevăd posibilitatea ca unitatea, parte în contractul (raportul) de muncă, să-și asume obligația de a asigura persoanei încadrate o locuință ca accesoriu al contractului de muncă (Îndrumarul nr. 66427/1973, cap. II, pct. 1, lit. g).

Asemenea obligație este considerată ca o clauză facultativă a contractului de muncă, care însă nu poate avea alt înțeles decît acela precizat în lege. Astfel, o clauză potrivit căreia închirierea se face „**fără forme**” nu poate avea un alt înțeles decît cel precizat în art. 51 alin. 3 din Legea nr. 5/1973. Dealtfel o asemenea clauză fiind contrară legii este sancționată cu nulitatea. Este contrară legii și clauza potrivit căreia contractul de închiriere durează „**pînă la încetarea raportului de muncă**” atîta timp cît legea stabilește un termen de 3 luni de la această dată pentru eliberarea locuinței. Sigur însă în spiritul art. 55 din aceeași lege, o asemenea clauză este valabilă într-un contract de închiriere pentru o „locuință de serviciu”. Totodată precizăm că sînt nelegale soluțiile instanțelor judecătorești prin care condiționează eliberarea locuinței de atribuirea unei alte locuințe (T.S. decizia Secției civile nr. 607/1979, nepublicată).

2. Legea nr. 5/1973 în art. 55 și art. 56 reglementează contractul de închiriere ca „locuință de serviciu”. Din caracterizarea legii și din regimul legal stabilit reiese că locuințele de serviciu se deosebesc de alte locuințe închiriate ca accesoriu al contractului de muncă. Caracterul de **locuință de serviciu** decurge din faptul că suprafața locativă se află în **administrarea directă** a unei unități socialiste de stat; **din locul unde este situată** — în incinta ori în imediata apropiere a unității sau locului de muncă; **din destinația ei** — cazarea persoanelor încadrate de unitatea respectivă și a membrilor lor de familie; **din natura serviciului**, care presupune prezența persoanelor respective în preajma locului de muncă.

În acord cu înțelesul noțiunii de locuință de serviciu, mai sus arătat, art. 58 din aceeași lege prevede că **odată** cu încetarea contractului de muncă încetează și contractul de închiriere.

3. Cea de-a treia ipoteză cuprinde contractele cu privire la locuințele din fondurile de investiții centralizate și nominalizate prin plan, pe noile obiective mai importante, reglementate de art. 11 din Legea nr. 5/1973, precum și contractele cu privire la locuințele atribuite personalului unităților industriale în condițiile Decretului Consiliului de Stat nr. 195/1977. În această ipoteză, deși locuințele se închiriază numai personalului unităților expres arătate de lege, ca accesoriu la contractul de muncă, totuși ele se află în administrarea întreprinderilor specializate din subordinea comitetelor executive ale consiliilor populare. În consecință contractul de închiriere nu se încheie cu unitatea „parte” în contractul de muncă, ci cu întreprinderea specializată în administrarea fondului locativ.

Cu privire la încetarea acestor contracte de închiriere se impun următoarele precizări: pentru locuințele prevăzute în art. 11 din legea citată, legiuitorul nu stabilește condițiile de încetare a contractului; pentru cele reglementate de Decretul nr. 195/1977, se precizează în art. 4 alin. 2 și alin. 3 că încetarea are loc în condițiile art. 51 alin. 3 și alin. 5 din Legea nr. 5/1973, dar numai pentru cazurile în

care **contractul de muncă a încetat din vina sau din inițiativa chiriașului**, subliniere care le diferențiază de alte categorii de contracte „accesorii”. Față de această prevedere legală conchidem că și în cazul locuințelor închiriate potrivit art. 11 din Legea nr. 5/1973, prin asemănare cu cele reglementate prin Decretul nr. 195/1977, sînt aplicabile dispozițiile din art. 51 din Legea nr. 5/1973, desigur fără circumstanțierile prevăzute de art. 4 alin. 2 și alin. 4 din Decretul nr. 195/1977 care, fiind cuprinse într-o normă specială, sînt de strictă interpretare.

dr. Iosif R. URS

IN ATENȚIA CITITORILOR I

A fost pus în vânzare un nou tiraj din lucrarea „**CALITATEA** — reglementări interne și internaționale”.

IN CURIND I

Cereți la unitățile de difuzare a presei „**LEGEA CONTRACTELOR ECONOMICE**” — comentarii, procedură precontractuală și arbitraj, **400 cazuri și practică arbitrală**.

Ambele lucrări se expediază și cu plata ramburs în baza comenzilor sosite la redacție, prețul unui exemplar fiind de 20 lei.

Întrebări și răspunsuri

● **GR. ANDERCO, Satu Mare** — Consumul de energie electrică și apă la căminele muncitorești pentru tineret se facturează la tarifele prevăzute pentru consumul casnic (art. 5 din H.C.M. nr. 1028/1974).

● **GRUP ȘANTIERE, Bistrița** — Întreprinderile au sarcina, în conformitate cu art. 28/1 din Decretul nr. 148/1979, să depună la bancă, cu ocazia controlului preventiv, documentația referitoare la realizarea producției nete în funcție de care se efectuează calculul fondului de retribuire, pe perioada cumulată de la începutul anului. În funcție de ramura de activitate prevăzută în Decret, în cazurile în care nu se pot obține în timp util datele contabile necesare pentru calcularea operativă a valorii producției nete, în conformitate cu prevederile art. 19 din decret, determinarea acestuia pentru ultima lună, respectiv trimestru — după caz — în cadrul perioadei de cumulare, se face pe baza costurilor materiale planificate corespunzător producției realizate.

Eliberarea drepturilor de retribuire în cursul anului se va face în funcție de valoarea producției nete calculată pe bază de date contabile pentru lunile anterioare, iar pentru luna în curs pe baza preliminară a acesteia, potrivit celor arătate mai sus.

În această situație nu se mai efectuează o nouă recalculare a fondului de retribuire în raport de datele contabile care să fie depusă la bancă, întrucît în luna următoare se face regularizarea obligatorie, luîndu-se în calcul valoarea producției nete stabilită pe bază de date contabile. La finele anului însă, după ce se cunoaște situația definitivă pe baza bilanțului, a realizării valorii producției nete, se reface calculul pentru a stabili eventualele depășiri necorespunzătoare ale fondului de retribuire ce apar în raport cu realizarea indicatorului determinat pe bază de date contabile, pentru care urmează să se obțină, în conformitate cu prevederile art. 22/5 din decret, aprobările legale din partea organelor competente.

● CONSTANTIN ȘTEFAN, Ploiești

— Instrucțiunile nr. 2329/1964 privind condițiile acordării asistenței veterinare și folosirii materialelor de uz veterinar gratuit și contra cost de către personalul de specialitate din rețeaua consiliilor populare, elaborate de fostul Consiliu Superior al Agriculturii și avizate de Ministerul Finanțelor și fostul Comitet de Stat pentru Probleme de Muncă și Salarii sînt în vigoare. Ca atare se percep taxe sanitare veterinare pentru examinare în vederea îmbarcării de animale vii, produse și subproduse de origine animală.

● **DIRECȚIA DE DRUMURI ȘI PODURI, Drobeta-Turnu Severin** — La fondurile fixe ale căror durate de serviciu normate sînt exprimate atît în ani, cît și în ore de funcționare, durata se poate considera încheiată numai în cazul în care a fost atins numărul de ore de funcționare, chiar dacă a fost expirată durata de serviciu în ani. Avem în vedere că uzura fizică a acestor categorii de fonduri fixe are loc numai în condițiile folosirii acestora (deci orele de funcționare); nu este vorba deci de durata exprimată în ani de la achiziționare. În cazul cînd durata de funcționare exprimată în ore de funcționare s-a realizat înainte de durata exprimată în ani, potrivit Legii nr. 62/1968 fon-

dul fix se consideră că a îndeplinit perioada de serviciu.

Amortizarea fondurilor fixe ale căror durate de serviciu normale sint exprimate atît în ani, cît și în ore de funcționare, se va calcula în condițiile prevăzute la pct. 21, lit. a și a precizărilor de la pct. 22 și 24 din Regulamentul pentru executarea Legii nr. 62/1968 modificat prin H.C.M. nr. 54/1977. În cazul în care fondurile fixe vor funcționa în continuare după expirarea duratei de serviciu exprimate în ani, iar valoarea de inventar a acestora a fost recuperată în întregime, unitatea nu va mai calcula și vărsa amortizare.

● **MARIAN NICOLAE, Bacău** — Comisia tehnică de încadrare și promovare a muncitorilor din unitatea unde lucrați poate lua în considerare și perioada lucrată anterior încadrării în unitate. Lucrînd la aceeași grupă de produse și avînd școala profesională și liceul teoretic îndepliniți condițiile de vechime necesare pentru promovarea într-o categorie superioară.

● **PETRU TRIPAN, comuna Secueni, Cluj** — Fiind absolvent al Facultății de subingineri, nu puteți opta pentru ocuparea funcției de maistru. În cazul în care, ca subinginer, conduceți o formație de lucru, urmează să fiți retribuit ca atare.

● **INTREPRINDEREA VINURI ȘI ȘAMPANIE, București** — Art. 35 lit. c din Legea nr. 57/1974 prevede că absolvenții învățămîntului superior care la data promovării examenului de diplomă sau licență au o vechime de cel puțin patru ani ca muncitori, maiștri sau în funcții medii în specialitatea corespunzătoare studiilor superioare absolvite, se încadrează la nivelul de bază sau cu o retribuție tarifară care să le asigure în plus o clasă față de aceea avută la categoria sau funcția ocupată anterior. Legea nu prevede nici o altă condiție decît aceea a vechimii minime de patru ani și a absolvirii învățămîntului în specialitatea corespunzătoare funcțiilor medii ocupate (pentru muncitori nu se pune această condiție).

● **GH. NEGOESCU, București** — Conform reglementării stabilite de organele competente, la programarea plecării în concediu trebuie să se aibă în vedere procentul maxim lunar de 12,5% din personalul unității (nu al fiecărui compartiment în parte). În cazul reprogramării concediului, conducerea unității urmează să stabilească — de acord cu persoana în cauză — o altă perioadă din același an calendaristic, cu respectarea aceleiași proporții lunare.

● **GH. COSTEA, Constanța** — Legea nr. 12/1971 prevede la anexa 2 (poziția 5) posibilitatea ca absolvenții învățămîntului mediu cu 11 ani vechime în funcții economice, să poată ocupa funcția de contabil șef la unitățile de gradul IV și V. Conform art. 68 din Legea nr. 12/1971 nu este posibil să fiți transferat în funcția de șef serviciu la o unitate de gradul I, pentru care este prevăzută condiția exclusivă a absolvirii învățămîntului superior.

● **GHEORGHE AMBERT, Timișoara** — Opinia dv. este conformă cu legile în vigoare. Potrivit anexei XIV la Decretul nr. 100/1979 în calculul indemnizației anuale de concediu nu se includ nici premiile cu caracter excepțional (din fondul de 1% etc.), nici premiul anual (gratificația).

● **NICOLAE CÎRCEANU, Broșteni, Mehedinți** — Transferarea dv. în funcția de contabil șef al C.A.P. Broșteni se poate face numai cu respectarea prevederilor art. 65 din Legea nr. 12/1971. În acest caz, retribuirea dv. este aceea prevăzută pentru cadrele care ocupă funcția sus-menționată, avînd studii superioare, retribuție diminuată cu două clase. Dacă, în afara retribuției tarifare de încadrare, este prevăzută și acordarea unei indemnizații de conducere, aveți dreptul și la această indemnizație.

● **GHEORGHE OLTEANU, Galați** — Personalul încadrat la un compartiment funcțional, la sediul unei unități cu mai multe subunități (de pildă, revizorul contabil) are drept la plata diurnei în cazul deplasării la o subunitate aflată la o distanță mai mare de 10 km de sediul unității, deoarece locul său de activitate este stabilit în contractul de muncă la sediul unității. Personalul operativ care își desfășoară însă activitatea într-o rază determinată, precizată ca atare în contractul individual de muncă, n-are drept la diurna de deplasare, atunci cînd își desfășoară activitatea la unul din punctele de lucru (de pildă, șeful șantierului, al unei echipe de lucru etc.).

● **GHEORGHE URȘU, Medias** — Art. 123 din Codul muncii prevede că orele prestate de personalul muncitor peste programul de lucru — în scopul asigurării serviciului pe unitate — (cu excepția celor care îndeplinesc funcții de conducere) se compensează corespunzător cu timp liber în următoarele 60 de zile. Față de prevederile art. 173 (2) lit. a din Codul muncii vă puteți adresa Comisiei de judecată din unitate cerînd soluționarea litigiului semnalat.

● **FLORIAN CERNESCU, Timișoara** — De la data transferării dv. — 11 mai 1974 — au trecut mai mult de trei ani, astfel că potrivit art. 176 din Codul muncii nu mai aveți deschisă calea unei sesizări pentru eventuala

reîncadrare. Conform legislației în vigoare la data transferării (legislație menținută și în prezent prin Decretul nr. 100/1979) unitatea putea să vă încadreze la gradația ultimă. Neavînd însă obligația să facă această încadrare nici dacă ați fi fost în termenul prevăzut de lege, n-ați fi fost deschisă calea sesizării instanțelor jurisdicționale de muncă. Îndeplinind condițiile prevăzute de lege, puteți solicita însă, ca odată cu restul personalului îndreptățit, să se aibă în vedere posibilitatea trecerii dv. într-o gradație superioară, cu respectarea prevederilor art. 33 din Legea nr. 57/1974 (astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 4/1979).

● **VALERIU IANBOR, Oradea** — Art. 133 (2) din Codul muncii precizează că unitățile au obligația să repună în munca deținută anterior sau într-o muncă corespunzătoare pregătirii lor pe cei care au întrerupt activitatea (în cazul dv. între anii 1967—1969) ca urmare a pensionării de invaliditate. Obligația unității consta în a vă asigura încadrarea — în aceeași funcție — cu o normă întreagă. Din scrisoarea dv. rezultă că ați fost promovat. Puteți solicita organelor de specialitate din unitate să verifice dacă nu este aplicabilă și în cazul dv. prevederea art. 200 al. 2 și 3 din Legea nr. 57/1974.

● **COLECTIVUL DE PLANIFICARE, RETRIBUIRE ȘI PERSONAL-ÎNVĂȚĂMÎNT DIN CADRUL CONSILIULUI POPULAR al municipiului Oradea** — Pînă la data de 1 iulie 1977, perioada de efectuare a serviciului militar se includea în vechimea în muncă, chiar și în situația cînd cel în cauză n-a avut înainte de efectuarea stagiului militar calitatea de personal încadrat în muncă. Intrucît potrivit Legii nr. 3/1977 această perioadă se include în vechimea în muncă numai dacă personalul muncitor a întrerupt activitatea desfășurată pe baza contractului de muncă pentru efectuarea stagiului militar (art. 20 (2) lit. a din Legea nr. 3/1977), desigur că și vechimea neîntreruptă în muncă și în aceeași unitate se stabilește în același mod. Art. 72 din Codul muncii (aprobat în anul 1972 — anterior Legii nr. 3/1977) a fost modificat în mod corespunzător.

● **GABOR HALLO, Miercurea Ciuc** — Sporul de 10% privind majorarea normei de timp și a prețului unitar se aplică și în cazul cînd în mod excepțional se lucrează în acord la temperaturi medii zilnice de sub -10°C. În consecință, dacă o parte din muncitori, în mod excepțional au fost retribuiți în acord și în situația cînd temperaturile medii zilnice au fost de sub -10°C, urmează să li se acorde diferența de acord rezultată din aplicarea sporului de 10% corespunzător lucrărilor executate pe perioada respectivă.

CENTRALA ROMÂNIAFILM
Serviciu aprovizionare
Str. Iulius Fucik nr. 25 Sector II
Telefon 12 41 27—12 41 28—14 98 66/371
Telex 144

Materiale electrotehnice

- Port filtru buc. 21
- Semiconductor P-202 buc. 18
- Tranzistor RFT 151 buc. 3
- Tranzistor RFT 123 buc. 1
- Suport cap magnetofon buc. 1
- Lampă radio PL 81 buc. 13
- Idem GZ 41 buc. 2
- Idem GZ 41 buc. 5
- Idem 85 A2 buc. 8
- Idem 0,3 B65—135 buc. 10
- Lampă radio buc. 2
- Lampă radio 1B59 buc. 5
- Idem 1B10 buc. 5
- Idem 1B10-17 buc. 31
- Idem 280/80 STR buc. 15
- Idem REN-904 buc. 6
- Idem REN 614 buc. 4
- Idem 35-70 buc. 6
- Idem 6J3P buc. 25
- Idem 6J7 buc. 4
- Idem 6N5S buc. 37
- Idem 6P-1P buc. 80
- Idem 6P-1P buc. 65
- Idem 6P-6S buc. 40
- Idem 6P9 buc. 2
- Idem 6S-1P buc. 72
- Idem 6G7 buc. 7
- Idem 6H6S buc. 19
- Idem 6F5 buc. 50
- Idem SG2S buc. 14
- Idem 280/80 STR buc. 15
- Becuri proiectie 10V 7,5 A buc. 76
- Becuri tip 12V/30W buc. 210
- Becuri 12V 3W buc. 50
- eBecuri proiectie 30V/900W buc. 11
- Becuri proiectie 220V 500W buc. 5
- Condensatori 1 Mf buc. 44
- Condensatori 1Mf buc. 20
- Cap magnetofon buc. 1
- Conectori AC3—63A buc. 8
- Fotocelulă buc. 1
- Fotocelulă buc. 5
- Fotocelulă TG3 buc. 5
- Lampă radio AZ 11 buc. 6
- Idem EBL 21 buc. 25
- Idem EC 90 buc. 2
- Idem EC 92 buc. 145
- Idem EF 14 buc. 4
- Idem EL 6 buc. 9
- Idem EL 6 buc. 10
- Idem EL 41 buc. 14
- Idem EZ 40 buc. 22
- Idem EYY 13 buc. 5
- Idem buc. 22
- Idem SG 2S buc. 14
- Idem SG 4S buc. 18
- Idem 3G 3S buc. 18
- Idem 5T3 buc. 14

- Idem G2 27-56 buc. 1
- Idem 20-14 buc. 7
- Lampă ton pt. aparate proiectie 10V 50 W buc. 130
- Oglindă proiectie Ø 350 buc. 3
- Carbonat de potasiu (p.c.) kg. 20
- Bușoane buc. 100
- Căpăcele buc. 100
- Flacoane 100 g buc. 100
- Foto rex buc. 6
- Kalium sulfocianat buc. 4
- Sudan gelate kg. 57
- Sulfat de amoniu buc. 12
- Gene false per. 22
- Evelin m. 27,50
- Feston m. 225

BUCHAUWOLF

- Axe came buc. 2
- Arc injector buc. 10
- Arbore cotit buc. 1
- Ax culbutori buc. 4
- Ax ghidaj injector buc. 20
- Arbore intermediar buc. 1
- Arbore secundar buc. 1
- Bucșe cilindru motor buc. 4
- Bucșe cilindru motor buc. 2
- Bucșă bolt piston buc. 9
- Bucșă bolt piston buc. 12
- Bulon bielă cu piuliță buc. 8
- Bulon fără piuliță buc. 8
- Bolt piston buc. 2
- Bolt piston motor buc. 1
- Bolt piston motor buc. 10
- Bielă motor fără lagăr buc. 4
- Bucșă tacheți buc. 1
- Bicarbonat potasiu kg. 20
- Sudan gelb 57 kg. 57

PIESE SCHIMB SR 101

- Arc supapă motor buc. 15
- Arc melo buc. 10
- Arc carburator buc. 2
- Arc placă presiune ambreiaj buc. 5
- Arc furcă schimbător viteză buc. 4
- Ax schimbător viteză buc. 1
- Ax furcă mers înapoi buc. 2
- Arc bendix buc. 9
- Ax came distribuitor buc. 7
- Bulon bielă buc. 32
- Bucșă bielă buc. 4
- Bulon sferic cap bară buc. 2
- Bușon cap bară buc. 4
- Bulon cap bară buc. 2
- Bucșă arc buc. 28
- Bulon arc spate buc. 7
- Bulon roată buc. 93
- Bucșă distribuitor buc. 2
- Cap ax cardare complet buc. 1
- Cuzineți bielă buc. 1
- Cuzineți palier buc. 16
- Cuzineți palier buc. 2
- Carcasă rulment buc. 1
- Carcasă buc. 1
- Cercel arc buc. 5
- Cercel arc buc. 5
- Corp buc. 1
- Coroană pornire buc. 1
- Coroană diferențial buc. 1

MERCEDES

- Arcuri spirale buc. 2
- Baie ulei buc. 1
- Manșon elastic buc. 1
- Rulment buc. 1
- Set garnituri buc. 1
- Idem buc. 1
- Șurub ambreiaj buc. 5
- Semering pinion buc. 2
- Idem buc. 5
- Sită pompă benzină buc. 5
- Suport braț buc. 4
- Șaibă pompă apă buc. 6

**COOPERATIVA „ELECTROMETAL”
ORADEA**

Calea Clujului, nr. 207
Telefon : 2 10 72 ; 2 48 83 ; 1 24 18
Telex: 34346

- Tablă alamă 63 1/2T 3×500×2000 kg. 343
- Tablă cupru Cu 9 1/2t. 1×1000×2000 kg. 131
- Tablă oțel arc 05×350×2000 kg. 488
- Bandă oțel arc 0,2×60 kg. 158
- idem 0,8×80 kg. 368
- idem 0,4×20 kg. 37
- idem 0,5×18 kg. 142
- idem 0,4×10 kg. 123
- idem 0,4×65 kg. 225
- Bară cupru 9 1/2 t colector kg. 918
- Tevi construcții OLT 35 127×10 kg. 697
- idem 127×10 ml. 209
- idem 10×2 kg. 47
- Sirmă oțel arc RM 1.6 mm kg. 489
- idem RR 5,5 mm kg. 4074
- idem RR 1,1 mm kg. 37
- Oțel argint Ø 3,5 kg. 87
- idem carbon OSC Ø 3 kg. 10
- idem OSC Ø 4,5 kg. 130
- idem OSC Ø 7 kg. 95
- idem OSC Ø 10 kg. 26
- idem Ø 12,5 kg. 7
- idem 6×6 kg. 30
- idem 7×7 kg. 80
- idem 8×8 kg. 167
- idem 150×20 kg. 100
- Oțel aliat Ø 3 kg. 10
- idem rapid 10×10 kg. 142
- idem Ø 15 kg. 30
- idem Ø 80 kg. 31
- idem Ø 50 kg. 280
- idem Ø 120 kg. 130
- Tablă silicoasă 0,5×800×2000 kg. 32.404
- Bucșă autolubrefiantă M50301 10×13×10 buc. 49.950
- Membrană pompă benzină cu 6 găuri buc. 3.225
- Șurub Stas 4845 M 4×8 buc. 59.938
- Granule abrazive 5/230 kg. 144
- idem 10/120 kg. 50

OFERTE

- idem 12/100 kg. 250
- idem 16/80 kg. 250
- Arc 1,4×17×33 buc. 73.900
- Arc 2×6,5×39 buc. 790
- Pastilă vida S 1 10—3 buc. 99
- idem S 1 14—8 buc. 195
- idem H 1 10—8 buc. 70
- idem HG 10 F 8 buc. 676
- idem HG 20 B 12 buc. 37
- idem HG 40 G 16 buc. 85
- idem HS 10 A 5 buc. 227
- idem HS 50 A 16 buc. 159
- idem HU 10 A 12 buc. 34
- idem P 10 B 16 buc. 281
- idem P 30 B 8 buc. 100
- Parchet fag mp. 9,45
- Conductor bobinaj email $\varnothing$ 0,017 kg. 82
- Idem $\varnothing$ 1,1 kg. 150
- Tranzistoare BC 172 C buc. 138
- idem BC 173 buc. 142
- Dulii scală radio buc. 450
- Bec bilux 24V 20—5 W buc. 70
- Perij colectoare — bronz grafitat 3,5×5×8,5 buc. 40.278
- Cablu bujii ml. 250
- Conductor MYFF $\varnothing$ 2,5 ml. 1.058
- Condensatoare 330 microfazat 10y buc. 1.993
- Cablu MCE 95 ml. 92
- Conductor electric MYYM 3×0,75 ml. 20.829
- Micantă colector P 782 0,9 NI 3280—73 kg. 110

**INTREPRINDEREA DE ACE
DE TRICOTAT**
Str. Unității nr. 79—91
Telefon 21 68 71. Telex 10698
București

PROFILE GRELE

- UNP $\varnothing$ 260 mm kg. 183

SÎRME DIFERITE

- Sîrmă sudură $\varnothing$ 1,20 mm kg. 50
- Sîrmă OSC 9 $\varnothing$ 0,91 mm din import kg. 1438

OȚEL CARBON

- OSC $\varnothing$ 30 mm kg. 175
- Idem 35 mm kg. 75
- Idem 8 $\varnothing$ 35 mm kg. 50
- U 8 A $\varnothing$ 40 mm kg. 50
- OSC 10 $\varnothing$ 40 mm kg. 25
- Idem 45 mm kg. 75
- Idem 50 mm kg. 50
- U 12 A $\varnothing$ 50 mm kg. 75
- U 8 A $\varnothing$ 50 mm kg. 75
- Idem 55 mm kg. 200
- OSC 10 $\varnothing$ 60 mm kg. 25
- Idem 8×8 kg. 50

BENZI OȚEL ALIAT CARBON % 1,20 DIN IMPORT

- 23×0,14 mm kg. 35
- 22×0,15 mm kg. 130
- 22×0,16 mm kg. 85
- 22×0,18 mm kg. 46
- 22×0,20 mm kg. 42
- 22×0,22 mm kg. 70
- 22×0,25 mm kg. 68
- 25×0,25 mm kg. 10
- 25×0,30 mm kg. 90
- 25×0,35 mm kg. 167
- 25×0,40 mm kg 150

PIETRE POLIZOR

- Veral Stas 604/59 Tlp. I 175×18×20 — 16 K buc. 40
- Stas 601 350×25×127 25 M buc. 23

RULMENȚI

- NU 311 Na buc. 1
- NU 209 buc. 5
- NU 305 Na buc. 1
- NF 310 (NU 310) buc. 2
- E 12 (1600-2) buc. 4
- 1209 buc. 10
- 1215 buc. 2
- 1303 buc. 7
- 1305 buc. 3
- 2203 buc. 4
- 2206 buc. 12
- 2207 K buc. 10
- 2302 buc. 17
- 2305 K buc. 20

MOTOARE ELECTRICE

- 2310 K buc. 2
- 3200 buc. 5
- 3201 buc. 3
- 3203 buc. 1
- 3306 buc. 2
- 3308 buc. 17
- 7209 buc. 6
- 30215 buc. 2
- 30217 buc. 3
- 30230 buc. 7
- 30308 buc. 2
- 31305 buc. 6
- 31307 buc. 4
- 32206 buc. 7
- 32210 buc. 3
- 32214 buc. 2
- 32305 buc. 5
- 32308 buc. 2
- 32309 buc. 2
- 51109 buc. 4
- 51202 buc. 30
- 51306 buc. 3
- 51407 buc. 10
- 52202 buc. 10

APARATAJ ELECTRIC DE JOASA TENSIUNE

- Bloc releu termic TSA 1A buc. 15
- Idem 1,8A buc. 10
- Idem 2,4A buc. 10
- Idem 6A buc. 5

ELECTRICE

- Prize CF 16 B buc. 1

CURELE TRAPEZOIDALE

- 6×4×650 buc. 40
- 13×8×860 buc. 5
- 17×11×850 buc. 4
- 17×11×4500 buc. 2

MATERIALE CHIMICE

- Acid timic (THYMOL) kg. 17,5

DIVERSE

- Condensatori ceramici B 30000 200 TGL 68—109 buc. 24
- Tub PVC 22 mm buc. 50
- Idem 24 mm buc. 50
- Freze ciupercă $\varnothing$ 8×1,20×3 NR Z 85 buc. 2000

Caracteristici tehnice putere + turajie	Buc.	Gabarit	Preț unitar	Uzina producătoare
0,8×935	1	100	170	Electroprecizia
0,8×1410	1	90	170	Electroprecizia
0,250×1400	1	90	300	Coop. Electrobobinajul
0,250×1400	1	90	300	Coop. Electrobobinajul
1×940	1	140	447	Electroprecizia
1,0×1410	1	100	445	RAFENA — R.F.G.
1,1×940	1	90	200	Electroprecizia
1,1×940	1	100	200	Electroprecizia
1,1×940	1	100	200	Electroprecizia
1,7×930	1	140	200	Electroprecizia
3×1410	1	140	200	VEB-Elektromotorenwerk
4,5×930	1	170	200	Electroprecizia cu flanșă
0,15×2820	1	63	445	